

EVALUERING

Leteaksjon etter savnet
gutt på Lindesnes

Rapport til lokal redningsentral (LRS) Agder

Hovedredningsentralen

Evaluering - Leiteaksjon etter savnet gutt på Lindesnes

Utgitt av: Hovedredningsentralen

INNHold

Innhold	4
Sammendrag	6
Læringspunkter loggføring og planverk	7
Læringspunkt varslings	7
Læringspunkter ILKO	7
Læringspunkter luftkoordinator	7
Læringspunkt uorganiserte frivillige	7
Læringspunkt digitale verktøy	8
Læringspunkter kommunikasjon	8
Læringspunkter søksplanlegging	8
Læringspunkter samvirke	8
Læringspunkter situasjonsforståelse	8
Innledning	9
1.1 Bakgrunn	9
Anmodning om evaluering fra Agder LRS	9
1.2 Hensikt og formål	9
1.3 Avgrensninger	10
1.4 Definisjoner	11
Forkortelser	11
1.5 Metode og prosess	13
Fordeling av evalueringsskjema	13
Fordeling SAR-rapporter	14
1.6 Rapportens oppbygning	14
2.0 Om redningstjenesten	16
2.1 Definisjon	16
2.2 Organisering og ledelse av redningsaksjoner	16
Nivåer i en redningsaksjon	18
2.3 Søk etter savnet person på land	19
2.3.1 ILKO	19
2.3.2 Søksplanlegging og sykkelhjulmodellen	20
2.3.3 Formell søksplanlegging	21
2.3.4 Fallgruver og risiko ved feilvurderinger	22
2.4 Felles situasjonsforståelse	22
3.0 Involverte aktører og deres rolle	23
4.0 Hendelsesforløp	25

5.0 Evaluering	28
5.1 Loggføring og planverk	28
Læringspunkter	30
5.2 Varsling	30
Læringspunkter	30
5.3 ILKO	30
Læringspunkter	31
5.4 Luftkoordinator	31
Læringspunkter	32
5.5 Uorganiserte frivillige	32
Læringspunkter	33
5.6 Digitale verktøy	33
Læringspunkt	34
5.7 Kommunikasjon	34
Læringspunkter	35
5.8 Søksplanlegging	35
5.9 Samvirke	36
Læringspunkter	37
5.10 Felles situasjonsforståelse	37
Læringspunkter	38
6.0 Refleksjoner	39
Veiledere og planverk	39
Varsling	39
Nivå på hendelse	40
Organisering av KO	40
Etterforskningsarbeidet	40
Savnetprofil og fallgruver	41
Taktisk modell / sykkelhjulmodellen	41
Antatt overlevelsessevne	42
Oppsummering refleksjoner	42
7.0 Referanser	44
Vedlegg	45
Vedlegg 1 – Mandat evaluering SAR aksjon 2023-S-4563	45
Vedlegg 2 – Skjema for erfaringslæring	47
Vedlegg 3 - SAR-rapport for LRS	51
SAR-rapport for frivillige organisasjoner	53
SAR-rapport for Siviltforsvaret	54

SAMMENDRAG

Søndag 15. oktober 2023 forsvant syv år gamle Torjus Seland mens han var på jakt med familien i Lindesnes kommune. Etter en omfattende leteaksjon, hvor blant annet mange hundre frivillige letemannskaper deltok, ble han dessverre funnet omkommet under en steinhelle, tirsdag 17. oktober.

Redningsaksjoner med savnet person i terreng, og spesielt barn, er alltid en alvorlig og tidskritisk situasjon som krever en omfattende innsats fra redningstjenesten. Søket etter Torjus involverte et bredt spekter av ressurser, inkludert nødetater, frivillige redningsorganisasjoner, luftressurser og uorganiserte frivillige.

Agder politidistrikt anmodet i etterkant Hovedredningssentralen om å evaluere leteaksjonen. Formålet med evalueringen er å bidra til å forbedre redningstjenestens evne til å håndtere lignende situasjoner i fremtiden ved å identifisere læringspunkter og behov for endringer i systemperspektiv. Dokumentet konsentrerer seg om forhold som kan ha betydning for fremtidige redningsaksjoner.

Evalueringen er avgrenset til redningstjenesten som system, sett opp mot veiledere og planverk. Dette innebærer at den går ikke inn i detaljer om taktiske grep eller enkeltmannskapers innsats. Datainnsamling har ikke inkludert innsamling fra samtlige enkeltmannskaper som var involvert, kun fra ledernivå.

Større søk- og redningsaksjoner, som søket etter Torjus, er så sjeldne at personell i redningstjenesten kan gå gjennom en hel karriere uten å ha deltatt i en slik aksjon. Selv med erfaring kan en aksjon av denne størrelsen være så kompleks og variert at det er vanskelig å bygge opp spesifikk erfaring. Derfor er det spesielt viktig å ta ut læring fra slike hendelser.

Vi ønsker å begynne med å fremheve det var mange positive aspekter ved aksjonen, spesielt når det gjelder ledelsen av en omfattende aksjon med stort ressurspådrag. Gjennom vår gjennomgang har vi ikke identifisert noe konkret som ble avgjørende for utfallet av søket. Likevel er det alltid rom for forbedring, og denne rapporten vil fokusere på potensialet for videre utvikling. Vi har identifisert flere områder som kan bidra til læring og forbedring, slik at vi kan opprettholde den høye standarden vi allerede har satt i redningstjenesten. Evalueringsgruppen har identifisert flere nøkkelområder som krever oppmerksomhet og mulige endringer i redningstjenesten, spesielt i forbindelse med søk etter savnede personer på land. Noen av de identifiserte utfordringene gjelder også andre typer redningsoperasjoner, og det anbefales derfor å iverksette endringer som for eksempel utvikle maler for situasjonsrapportering mellom HRS og LRS.

Arbeidsbelastning er et sentralt tema i evalueringen. Dette omfatter den totale mengden arbeid som pålegges innsatsledere og mannskap under redningsoperasjoner. Evalueringen peker på utfordringer som oppstår ved massivt ressurspådrag uten styrking av ILKO.

Evalueringen viser et behov for forbedret harmonisering mellom redningstjenesten og politiet, samt en mer effektiv implementering av tilhørende planverk. Dette gjelder spesielt veilederen for søk etter savnet person på land.

Datamaterialet gir oss en begrenset innsikt i hendelsen, og de funn evalueringen sammenstiller, kan ikke dermed sies å være gjeldende for alle redningsaksjoner. De gir oss likevel et innblikk i utfordringer på både taktisk og operasjonelt nivå og gode læringspunkter å ta med i det videre arbeidet med planverk og veiledere.

LÆRINGSPUNKTER LOGGFØRING OG PLANVERK

- Loggføring hos ILKO, operasjonssentralen og HRS var mangelfull, noe som resulterte i utfordringer med å opprettholde situasjonsforståelse og dokumentasjon av vurderinger og beslutninger. Aktørene bør revidere sine rutiner og retningslinjer for loggføring for å sikre at viktig informasjon blir korrekt dokumentert og delt.
- Mangelen på en dedikert loggfører i ILKO førte til mangelfull dokumentasjon av situasjonsvurderinger og beslutninger. Ved å ha en dedikert person ansvarlig for loggføring, kan kvaliteten på loggen forbedres, og informasjonen kan deles mer effektivt med LRS og HRS.
- Det benyttes ulike benevnelser på hastegrad i LRS og HRS. En bør avklare hvordan hastegradene benyttes og sikre at dette er kommunisert mellom LRS og HRS.
- Implementeringen av veiledere for søk etter savnet person og Lost Person Behaviour (LPB) statistikk er i liten grad innarbeidet i planverket til LRS og HRS. Oppdatering av planverket i tråd med gjeldende veiledere og beste praksis kan bidra til bedre forståelse og håndtering av søk etter savnede personer.
- Definerte hyppigheter for statusmøter mellom HRS-LRS-ILKO med forhåndsdefinert agenda, inklusive systematisert situasjonsrapportering, vil bidra til bedre koordinering og informasjonsdeling mellom ulike nivåer i operasjonen. Dette kan bidra til å opprettholde felles situasjonsforståelse.

LÆRINGSPUNKT VARSLING

- Det bør sikres at HRS varsles uten opphold i henhold til Organisasjonsplan for redningstjenesten. Dette er viktig for ikke å tape tid i start av en hendelse.

LÆRINGSPUNKTER ILKO

- Forholdene i KO var trange og lite egnet til å håndtere en hendelse som krevde bruk av omfattende ressurser. En tidlig henvendelse til Sivilforsvaret eller andre med telt, eller også andre relevante KO-ressurser, kan bidra til mer egnede arbeidsforhold.
- LRS og HRS bør etablere systemer for å overvåke og evaluere behovet for ytterligere støtte på taktisk nivå. Dette inkluderer å vurdere oppbemanning på tidligere stadier og sikre tilstrekkelig hvile og utskiftning av personell.

LÆRINGSPUNKTER LUFTKOORDINATOR

- For å forbedre koordineringen og effektiviteten i fremtidige redningsoperasjoner, bør luftkoordinatorrollen innarbeides i planverket hos både LRS og HRS. Dette vil fremme tydelighet rundt ansvar og samhandling mellom alle aktørene involvert i luftoperasjoner under redningsaksjoner.
- HRS bør etablere tydelige retningslinjer for rollen som luftkoordinator, inkludert definisjoner av ansvar og oppgaver.
- HRS bør utarbeide anbefalinger angående hvem som skal inneha rollen som luftkoordinator og hvilken kompetanse disse skal ha.

LÆRINGSPUNKT UORGANISERTE FRIVILLIGE

- Det er nødvendig å definere rammer og muligheter for bruk av uorganiserte frivillige i redningstjenestens planverk for å sikre effektiv og sikker håndtering av slike ressurser under søk- og redningsoperasjoner. Dette bør inkludere minimumskrav til egenutrustning og kompetanse samt tydeliggjøre ansvarsforhold og koordinering med innsatsleder politi og LRS.

LÆRINGSPUNKT DIGITALE VERKTØY

- Manglende felles aksjonsstøtteverktøy er en kjent problemstilling i redningstjenesten, og pilotprosjekt med bruk av nytt felles aksjonsstøtteverktøy har startet. Evalueringen viser at redningstjenesten vil ha stor nytte av et felles kart- og loggsystem.

LÆRINGSPUNKTER KOMMUNIKASJON

- Det er ulik praksis blant FORF i de ulike politidistriktene gjeldende bruk av felles talegrupper. Uansett sambandsmetode bør en sikre å unngå forsinkelser eller overdreven parallell informasjon.
- Nasjonal sambandsplan mangler en struktur for organiseringen av kommunikasjonen på flere talegrupper i redningsaksjoner. Bruken av SAR TG for ledelse er avklart, men talegrupper til oppdragsbehandling bør også beskrives.

LÆRINGSPUNKTER SØKSPLANLEGGING

- Agder politidistrikt bør systematisk bygge opp kompetanse innen søksplanlegging og inkludere flere samvirkeaktører i prosessen.
- Hovedredningssentralen (HRS) og Lokalredningssentral (LRS) må innarbeide søkefasen, sykkelhjulmodellen og formell søksplanlegging i deres planverk for søk etter savnede personer på land.
- Veilederen for søk etter savnede personer bør forbedres for å sikre bedre forståelse av de ulike søkefasene og taktiske modellene, inkludert tydeligere definisjoner og veiledning.
- Spesielle hensyn knyttet til håndtering av store leteaksjoner (mange ressurser, kompleks hendelse) bør innarbeides i veilederen.

LÆRINGSPUNKTER SAMVIRKE

- LRS Agder bør aktivt fremme og styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner for å utnytte kompetansen og erfaringen deres bedre i søksplanleggingen og gjennomføringen av redningsoperasjoner.
- LRS Agder bør revidere eksisterende retningslinjer og planverk for søk etter savnede personer for å sikre tydeligere inkludering av frivillige organisasjoner i søksplanleggingen og gjennomføringen av redningsoppdrag.
- Det bør prioriteres å sette av mer tid til samtrening mellom politiet, LRS Agder og frivillige organisasjoner slik at alle parter kan øve sammen og bli bedre rustet til å håndtere fremtidige redningsoperasjoner.

LÆRINGSPUNKTER SITUASJONSFORSTÅELSE

- Flere av de tidligere nevnte læringspunktene vil bidra til bedre situasjonsforståelse, inkludert definerte statusmøter, behov for felles digitale verktøy og retningslinjer for luftkoordinator.
- Organiseringen av ILKO må prioritere tilrettelegging for å sikre god informasjonsflyt på både taktisk og operasjonelt nivå.
- Alle involverte aktører bør være kjent med fagterminologi og søkemetoder i henhold til veiledere og planverk.

KAPITTEL 1: INNLEDNING

1.1 Bakgrunn

På søndag den 15. oktober 2023 forsvant syv år gamle Torjus Seland mens han var på jakt med familien i Lindesnes kommune. Tragedien rystet samfunnet. Etter en omfattende leteaksjon, hvor flere hundre frivillige deltok, ble han dessverre funnet omkommet under en steinhelle på tirsdag 17. oktober.

Redningsaksjoner med savnet person i terreng, og spesielt barn, er alltid en alvorlig og tidskritisk situasjon, som krever en omfattende innsats fra redningstjenesten. Søket etter Torjus involverte et bredt spekter av ressurser, inkludert nødetater, frivillige redningsorganisasjoner, luftressurser og uorganiserte frivillige.

Hovedredningssentralen har i 2023 registrert 1441 antall hendelser med søk etter savnet person. Det er ikke praksis å evaluere enhver redningsaksjon med dødelig utfall. Likevel, på grunn av hendelsens karakter, omfanget av ressursene som ble mobilisert, utfallet av hendelsen og læringspunktene som kan identifiseres, imøtekommer vi Agder LRS sin anmodning om evaluering, da HRS ser det som formålstjenlig å synliggjøre erfaringer og læringspunkter fra denne saken. Dette gjøres med mål om kontinuerlig utvikling av redningstjenesten og for å sikre at samfunnet gjør sitt ytterste for å bistå de nødstedte. Videre skal vi være bevisste på at man kan gjennomføre et «perfekt søk» i henhold til veiledere, planverk, kompetanse, tilgjengelig informasjon, vær og andre faktorer, og likevel ikke lykkes.

Denne evalueringen tar sikte på å identifisere eventuelle behov for endringer og utfordringer som oppstod under den aktuelle aksjonen, samt gi anbefalinger om forbedringer i fremtidige redningsaksjoner. Målet er å lære av erfaringene fra søket etter Torjus for å kunne forbedre responsen på lignende hendelser i fremtiden.

Anmodning om evaluering fra Agder LRS

I mail av 19.10.2023 fra visepolitimester i Agder til HRS Sør-Norge, ved politimester Hans Vik, anmoder LRS Agder om bistand fra HRS Sør til erfaringslæring. *"Agder lokale redningssentral (LRS) avsluttet tirsdag 17.10.23 den mest omfattende leteaksjonen i distriktet på mange år. Det ble benyttet svært mye ressurser med opptil 1500 mannskaper fra offentlige etater, organiserte frivillige og uorganiserte frivillige. I tillegg deltok flere helikopter- og dronerressurser. Dessverre endte leteaksjonen som kjent med at den savnede gutten på 7 år ble funnet omkommet etter ca. to døgn.*

Etter en så omfattende leteaksjon er det svært viktig for Agder LRS at vi henter ut flest mulig erfaringer, fra alle bidragsyttere. I den forbindelse ber Agder LRS Hovedredningssentralen om bistand til å lede og gjennomføre en evaluering. Vår hensikt er å bruke erfaringene for å se på om system og metode kan videreutvikles og forbedres med bakgrunn i denne konkrete aksjonen."

1.2 Hensikt og formål

Hensikten med denne evalueringen er å bruke erfaringene til å vurdere om systemet og metodene kan videreutvikles og forbedres med bakgrunn i den konkrete aksjonen som har funnet sted. Målet er først og fremst å fremme læring og identifisere behov for endringer i et systemperspektiv, derav vil evalueringen fokusere på læringspunkter med tanke på endringer etter aksjonen. Samtidig vil evalueringen føre til kvalitetssikring og en forbedring av operativ evne over tid. Dette gjelder ikke bare på distriktsnivå, men også nasjonalt.

Stortingsmeldingen *Risiko i et trygt samfunn* understreker viktigheten av å kunne lære etter øvelser og hen-

dels, da dette er avgjørende for å styrke evnen til å håndtere fremtidige situasjoner. Hovedredningsentralen har et spesielt ansvar for å fremme og videreutvikle samarbeidet innen redningstjenesten, og evaluering er en sentral del av dette arbeidet. *Politiets beredskapssystem del I* tar blant annet for seg evaluering av innsats jfr. kap. 16.3: Evaluering skal «... ha et positivt, pedagogisk formål, nemlig å lære mest mulig av det som ble gjort. Evalueringen skal konsentrere seg om forhold som kan ha betydning for fremtidig oppgaveløsning. Den skal ikke ha som formål å avdekke feil og finne syndebukker».

Denne evalueringen er utført etter skriftlig anmodning fra Agder politidistrikt, jfr. Anmodning om evaluering fra Agder LRS. Videre i evalueringen omtales Agder politidistrikt som LRS (lokal redningsentral) Agder. Evaluator er Hovedredningsentralen. Ingen i evalueringsgruppen hadde en rolle i den aktuelle redningsaksjonen. Evalueringen tar ikke bare for seg LRS Agder, men også samvirket mellom aktørene, deriblant også HRS.

Mandatat for denne evalueringen sier at:

«Evalueringen skal gjennomgå oppdragsløsningen på systemnivå opp mot foreliggende veiledere i redningstjenesten. Videre skal evalueringen ta for seg LRS planverk for søk etter savnet person i redningstjenesten og hvordan denne korrelerer med nasjonal veileder og håndbok for redningstjenesten. Evalueringen skal søke å identifisere læringspunkter og behov for endringer i systemperspektiv».

Ettersom hovedmålet med denne evalueringen først og fremst er å fremme læring og identifisere behov for endringer i et systemperspektiv, vil det ikke bli utført en detaljert vurdering av enkeltmomenter på taktisk nivå i håndteringen av hendelsen. Fokus for evalueringen vil være på helheten og samvirket mellom de involverte parter, der mulige forbedringspunkter vil bli fremhevet.

1.3 Avgrensninger

I samsvar med mandatet er evalueringen avgrenset ved at den skal sette søkelys på redningstjenesten i et systemnivå. Fra mandatet er avgrensning gitt ved at *«Evalueringen skal ha fokus på redningstjenesten som system. Det vil være formålstjenlig å innhente datamateriale begrenset til ledernivå for de involverte og det skal derfor ikke gjøres datainnsamling for enkeltmannskaper på taktisk nivå».*

Evalueringen identifiserer følgende tydelige avgrensninger:

1. Avgrensning til systemnivå: Evaluering skal konsentreres rundt redningstjenesten som system. Dette innebærer at den ikke vil gå inn i detaljer om taktiske grep eller evaluere enkeltmannskapers innsats.
2. Begrenset datainnsamling: Evalueringen fokuserer på datamateriale begrenset til ledernivå for de involverte aktørene. Dette betyr at den ikke vil inkludere innsamling fra samtlige enkeltmannskaper som var involvert.
3. Formål med evalueringen: Evalueringens hensikt er ikke å avdekke feil eller utpeke syndebukker, men heller å identifisere behov for endringer og fremme læring. Evalueringen skal bidra til å forbedre redningstjenestens evne til å håndtere lignende situasjoner i fremtiden.
4. Sammensetning av evalueringsgruppen: Denne evalueringen utføres av Hovedredningsentralen (HRS) etter ønske fra Politiet i Agder. Evalueringsgruppen består av ansatte ved HRS og har derfor ikke grunnlag for å evaluere spesifikke handlinger i politiets interne systemer og struktur eller politifaglige disipliner utover redningstjeneste.

Evalueringen tar for seg en enkelthendelse. Datamaterialet gir en *begrenset* innsikt i hendelsen, og de funn evalueringen sammenstiller, kan ikke dermed sies å være gjeldende for *alle* redningsaksjoner. De vil likevel kunne gi et innblikk i utfordringer på både taktisk og operasjonelt nivå og gi gode læringspunkter å ta med i det videre arbeidet med planverk og veiledere.

1.4 Definisjoner

Finsøk – strengt systematiske søk der målet er å dekke absolutt hele teigen. Nøyaktighet prioriteres over hurtighet.

Grovsøk – systematiske søk, men med lavere fokus på å dekke absolutt alt. Det gjør at tempo økes betraktelig sammenlignet med finsøk.

Ledelinjesøk – søk langs naturlige eller menneskeskapte linjer i terrenget som det er naturlig å ferdes langs, for eksempel sti, elv, vei, skar, dalføre eller vannkant.

Operasjonelt nivå – nivå for å lede, koordinere og støtte taktisk nivå med kompetanse, kapasitet og kommunikasjon. Skal i tillegg støtte strategisk nivå med informasjon og kompetanse.

Redningstjeneste - offentlig organisert øyeblikkelig innsats fra flere samvirkepartnere for å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykkes- eller faresituasjoner og som ikke blir ivaretatt av særskilt opprettede organer eller ved særskilte tiltak.

Strategisk nivå - ledelsesapparatet på overordnet nivå, skal ivareta virksomhets overordnede interesser for å sikre videre drift og ivareta omdømme. Det skal også sørge for gode vilkår for operasjonelt- og taktisk nivå. Taktisk nivå – innsatsstyrker og deres organisering ved innsatsområdet. På land ledes dette normalt av en innsatsleder i etablert ILKO.

System - foreliggende planverk, rutiner, prosedyrer, verktøy og oppbygning av redningstjenesten.

Systemnivå - redningstjenesten som system mellom flere samvirkeaktører.

Nasjonale veiledere - Hovedredningsentralen utgir nasjonale veiledere som er retningslinjer og standardprosedyrer som fastsetter hvordan nødsituasjoner skal håndteres på nasjonalt nivå. Veilederen er utviklet i et samarbeid mellom aktørene i norsk redningstjeneste basert på beste praksis. Disse veilederne gir føringer for koordinering av redningsoperasjoner i Norge, inkludert søk og redning til sjøs, i luften og på land, samt håndtering av andre nød-hendelser.

SAR-rapport – rapporteringssystem for aktører i redningstjenesten, leveres digitalt etter den redningsaksjon aktørene har deltatt i. Rapporteringssystemet driftes av Hovedredningsentralen.

Teig – begrenset del av søksområde. «En teig» forstås som et geografisk avgrenset område en søksressursers får tildelt.

Forkortelser:

FORF – Frivillige organisasjoners redningsfaglige forum. Paraplyorganisasjon for noen frivillige organisasjoner i redningstjenesten. Medlemsorganisasjoner er Røde Kors Hjelpekorps (RKH), Norsk Folkehjelp Sanitet (NFS), Norske Redningshunder (NRH), Norsk Radio Relæ Liga (NRRL), Redningsselskapet (RS), Speidernes Beredskapsgrupper, Norsk Grotteforbund og NLF Flytjeneste.

HV – Heimevernet.

IL – innsatsleder.

KAPITTEL 1: INNLEDNING

ILKO – innsatsleders kommandoplass, området der den samlede innsatsen på taktisk nivå ledes og koordineres¹.

ISRID - International Search & Rescue Incident Database.

EFT-KO – etterforskningskommandoplass.

ETR-KO – etterretningskommandoplass.

FSI – felles straffesaksinntak i et politidistrikt. FSI er politidistriktets apparat for vurdering, prioritering og kvalitetssikring av nyregistrerte saker.

HRS – Hovedredningsentralen.

IPP – initialt planleggingspunkt, stedet hvor søket har sitt utgangspunkt.

LPB – lost person behavior.

LRS- lokal redningsentral.

LKP – last known position.

KO – kommandoplass.

NFS – Norsk Folkehjelp Sanitet.

NRH – Norske Redningshunder.

PO – politiets oppdragshåndteringsverktøy.

POA – probability of area: Sannsynlighet for at den savnede faktisk befinner seg i området/teigen.

POD – probability of detection: Sannsynlighet for at den savnede blir funnet med søkemetoden man benytter gitt at den savnede befinner seg i aktuelt søksområde/teig.

POI – point of interest: Et punkt, sted eller område som kan være av spesiell interesse.

POS – probability of Success: Sannsynlighet for å finne den savnede. $POS = POA \times POD$.

RKH – Røde Kors Hjelpekorps

Sikt –benevnelse for kunnskapssektorens tjenesteleverandør. Sikt gir blant annet retningslinjer for behandling av data i forskning og akademia.

TG – talegruppe i nødnettet.

TMA – terminal manoeuvring area. TMA er plassert rundt en flyplass og er et kontrollert luftrom beregnet for bruk for innflyvning og utflygning.

¹ *Politiets beredskapssystem del I*, kap. 9.5.1. (POD, 2020).

1.5 Metode og prosess

Denne evalueringen er basert på en analyse av ulike datakilder, inkludert et felles evalueringsskjema, SAR-rapporter samt interne evaluerings- og erfaringsrapporter fra sentrale aktører som var involvert i aksjonen. I tillegg har det blitt gjennomført oppfølgende møter med politiet (LRS) og FORF for å få førstehånds forklaringer og utfyllende ytterligere informasjon. Vi har også benyttet materiale fra politiets logg, Hovedredningssentralens logg og skjermbilder fra ulike kartverktøy for å sikre en helhetlig vurdering av hendelsen.

Innhenting av data til denne evalueringen ble utført gjennom bruk av evalueringsskjemaer, SAR-rapporter og evalueringsmøter med LRS Agder og FORF Agder. Evalueringsskjema er sendt ut til involverte på HRS, LRS Agder ved de tjenestepersonene som har deltatt i hendelsen på operasjonelt og taktisk nivå, samt FORF-representanter fra underliggende frivillige organisasjoner som deltok i hendelsen. For FORF er skjemaet sendt til lederfunksjoner som deltok på taktisk og operasjonelt nivå. SAR-rapport ble gjort tilgjengelig for samvirket i tråd med etablert praksis etter redningsaksjonen.

Evalueringsskjemaet som er benyttet er hentet fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)², og dette er benyttet for å ha en generell mal som kan være gjenkjennbar for mottakerne. Skjemaet stiller åpne spørsmål hvor respondenten bes beskrive nevnte tema.

Datagrunnlaget er blitt kondensert og kategorisert, med fokus på gjentakende funn og tilbakemeldinger. Sitater som brukes vil representere et utvalg av disse tilbakemeldingene.

Det er viktig å påpeke at innhenting av data ved evalueringsskjema og SAR-rapport har noen begrensninger. Det gir i liten grad mottaker anledning til å stille spørsmål til formulering, og man har heller ikke anledning til å be mottaker utdype mer enn hva skjemaet tillater. Det kan dermed være mottakere som har tolket spørsmålene forskjellig, og det vil i stor grad være mottakerens subjektive opplevelse som kommer frem. Mottakerne av evalueringsskjemaet har også anledning til å unnlate å svare på spørsmålene. Vi må være bevisst de spørsmålene som *ikke blir stilt* og som kan gjøre at enkelte temaer ikke kommer frem. Fordelen ved bruk av evalueringsskjema er at det gir oss anledning til å nå ut til flere samtidig med samme formulering og samme utgangspunkt for å hente inn data. Denne metoden vil også kunne fortelle oss hvor stor andel av mottakerne som har samme, eller forskjellig, inntrykk og opplevelse av hendelsen.

Fordeling av evalueringsskjema

Utvalget evalueringsskjemaet ble sendt til, baserer seg på hvem som hadde lederfunksjoner både på taktisk, operasjonelt og strategisk nivå under hendelsen. Det ble mottatt 27 svar, og vi anser at dette er et representativt utvalg i denne hendelsen for evalueringens formål i tråd med mandatet. I tillegg ble evalueringsskjemaet distribuert til de 12 som var involvert i hendelsen hos Hovedredningssentralen, herunder 6 redningsledere og 6 assisterende redningsledere. Alle skjemaet ble sendt til, har svart. Dataene behandles i tråd med *Sikt* sine retningslinjer for behandling av innsamlede data.

Etter gjennomgang av skjema, ble deltakerne kon-

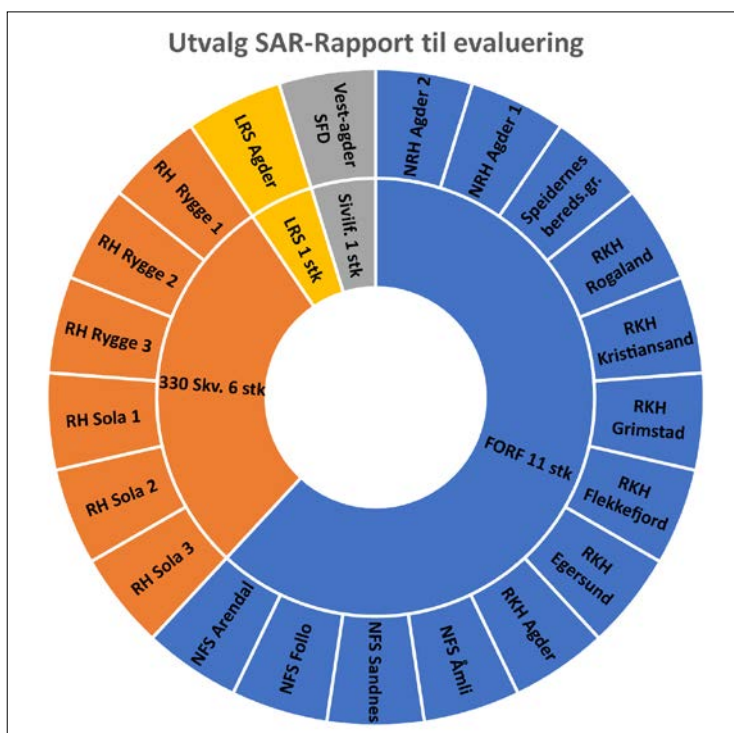
² Veileder i planlegging, gjennomføring og evaluering av øvelser: Metodehefte: Evaluering av øvelser (DSB, 2018).

taktet av evalueringsgruppen for eventuelle oppklaringer av formulering e.l. i skjema, samt at de ble spurt om samtykke til deltakelse og til at sitater kan gjengis anonymisert i rapporten.

Fordeling SAR-rapporter

Det er for hendelsen fylt ut 165 antall SAR-rapporter. SAR-rapportene er gjennomgått for lederfunksjoner og inkludert i datamaterialet. Øvrige SAR-rapporter håndteres videre hos HRS i tråd med vanlig behandling av denne type rapporter. SAR-rapporter har i hovedsak et fast innholdsmønster hvor bruker kan skrive inn egne erfaringer og kommentarer til en redningsaksjon. Brukere som har anledning til å skrive SAR-rapporter, er organiserte aktører som har vært involvert i en redningsaksjon koordinert av HRS/LRS og som har hatt en aktiv rolle i den enkelte aksjon. Maler for SAR-rapporter ligger som vedlegg.

Basert på avgrensningen til lederfunksjoner, er det valgt ut 29 SAR-rapporter til evaluering fra de involverte aktørene: Politiet/Lokal Redningsentral (LRS), Sivilforsvaret, 330 skvadron/Redningshelikopter (RH) og Norske Redningshunder (NRH), Speidernes beredskapsgruppe, Røde Kors Hjelpekorps (RKH) og Norsk Folkehjelp (NFS). Se figur under for sammensetning.

1.6 Rapportens oppbygging

Denne evalueringen tar først kort for seg den norske redningstjenesten og dens sentrale prinsipper før den gjennomgår hendelsesforløpet og de involverte aktørene. Evalueringpunktene er kategorisert basert på datainnsamlingen og vil, i et systemperspektiv, se på hvordan den norske redningstjenesten har fungert. Avslutningsvis følger et refleksjonskapittel. Dette kapitlet reiser problemstillinger og tematikk som evalueringsteamet er blitt oppmerksomme på i arbeidet med evalueringen, men som ikke nødvendigvis har direkte sammenheng med den spesifikke redningsaksjonen og mandat.

Helt sentralt i evalueringen står *Håndbok for redningstjenesten: Systembeskrivelse – prinsipper – verdier, Nasjonal veileder for planverk og samvirke i redningstjenesten* og *Nasjonal veileder for redningstjenesten ved søk etter savnet person på land*³, politiets eget planverk for søk etter savnet person på land og evalueringen skal vurdere tiltak utført under hendelsen opp mot disse. Videre kommer identifiserte læringspunkter knyttet til de ulike vurderingspunktene og til slutt refleksjoner og en oppsummering.

Sitater som blir referert i rapporten, er begrenset til organisasjonstilhørighet av personvern hensyn. Det er ikke inkludert informasjon om stilling, alder, kjønn eller spesifikk organisasjon for de frivillige. Alle sitater er anonymisert, med unntak av organisasjonstilhørighet, som for eksempel politiet eller FORF.

³ *Nasjonal veileder for planverk og samvirke i redningstjenesten*, Justis- og beredskapsdepartementet 2018.

KAPITTEL 2: OM REDNINGSTJENESTEN

2.1 Definisjon

Redningstjeneste er definert som

«Offentlig organisert øyeblikkelig innsats fra flere samvirkepartnere for å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykke- eller faresituasjoner, og som ikke blir ivaretatt av særskilt opprettede virksomheter eller ved særskilte tiltak. Redningstjenesten utøves som et samarbeide mellom offentlige virksomheter, frivillige organisasjoner og private virksomheter og personer, under ledelse og koordinering av en Hovedredningsentral, samt underordnede lokale redningsentraler¹». Hovedredningsentralen leder og koordinerer alle typer redningsaksjoner. Redningstjenesten utøves i et samarbeide under ledelse av to hovedredningsentraler (HRS Sør-Norge og HRS Nord-Norge) med underordnede lokale redningsentraler (politidistriktene).

Norsk redningstjeneste er bygget på fire grunnleggende prinsipper²;

► Samvirkeprinsippet

Redningstjenesten utøves som et samarbeide mellom offentlige organer, frivillige organisasjoner, private virksomheter og personer. Alle offentlige organer som har kapasitet, informasjon eller kompetanse egnet for redningsformål, plikter å bidra i redningstjenesten med til enhver tid tilgjengelige kapasiteter, kompetanse og fullmakter. Samvirkeprinsippet innebærer at alle aktører har et selvstendig ansvar for å sikre best mulig samarbeide både i det forberedende arbeidet og under redningsaksjoner.

► Ansvarsprinsippet

Det organet som har ansvar for funksjoner eller oppgaver til daglig, har også ansvaret for disse under en redningsaksjon, uavhengig av omfang og årsak til denne.

► Prinsippet om integrert tjeneste

Redningstjenesten er en integrert tjeneste, noe som innebærer at den omfatter alle typer redningsaksjoner knyttet til land-, sjø- og luftredningstjeneste.

► Koordineringsprinsippet

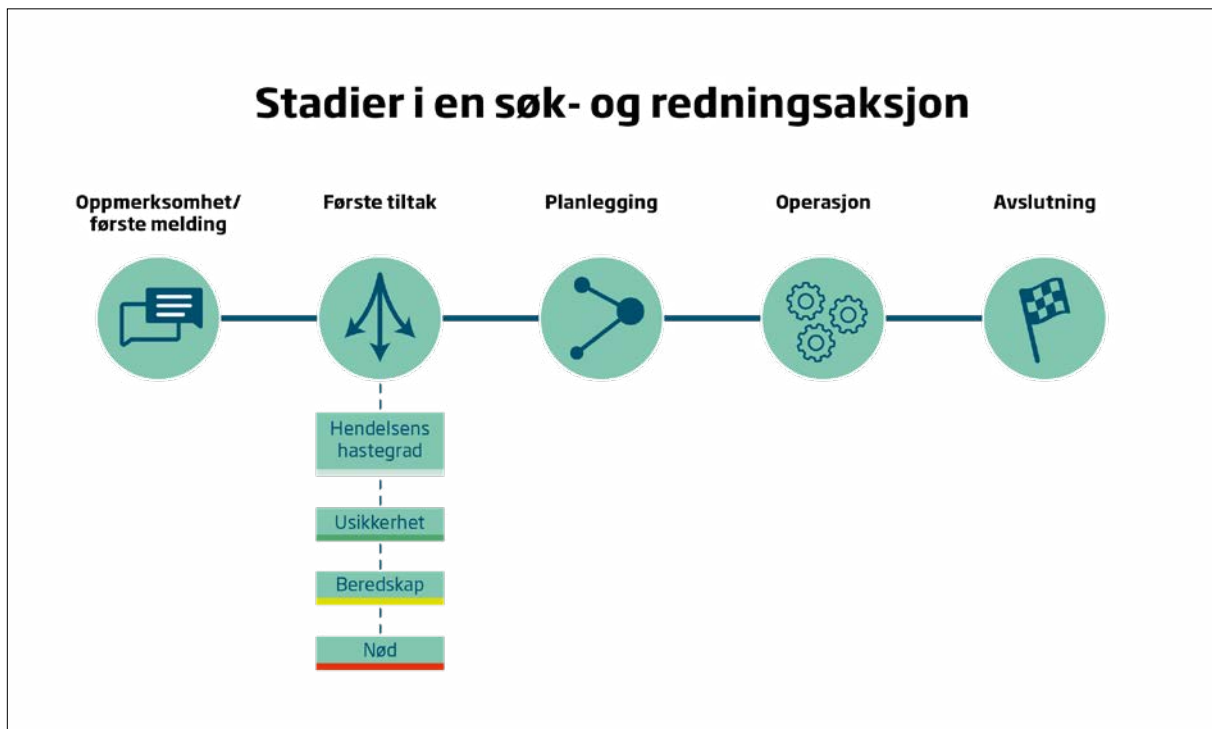
Redningstjenesten koordineres i forberedelser og innsats gjennom hovedredningsentralene og underlagte lokale redningsentraler.

2.2 Organisasjonsplan og ledelse av redningsaksjoner

I redningstjenesten deler man en redningsaksjon inn i fem stadier: Første melding, første tiltak, planlegging, operasjon og avslutning. På bakgrunn av informasjonen som blir innhentet i de første stadiene, setter man hastegrad på hendelsen: usikkerhet, beredskap eller nød. Disse betegnelsene bør betraktes som veiledende, jfr. *Nasjonal veileder for planverk og samarbeide i redningstjenesten* (2018). **Usikkerhet** brukes når man har kjennskap til en hendelse man ønsker å undersøke nærmere, men ikke enda sender søk- og redningsressurser. **Beredskap** brukes når personer har problemer og kan ha behov for hjelp, men ikke er i umiddelbar nød. **Nød** brukes når man har mottatt nødmelding eller kan anta at personer kan være i nød ut fra tilgjengelig informasjon.

¹ Kgl. Resolusjon av 6. des. 2019 – *Organisasjonsplan for redningstjenesten* kap. 1-3.

² *Organisasjonsplan for redningstjenesten*, kap. 1-4

Figur: De fem stadiene i en redningsaksjon.

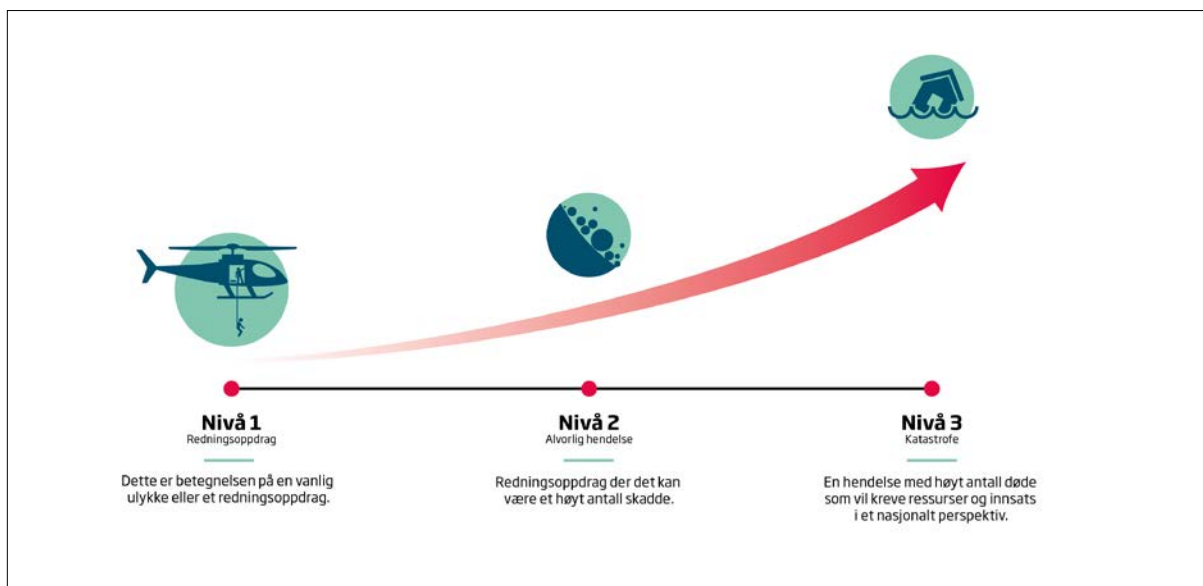
Politiet opererer med annen fastsetting av hastegrad (ALARM, pri 1,2,3, ingen)³ og andre faser: varslings- og utrykningsfasen, aksjonsfasen, driftsfasen⁴ i sitt oppdragshåndteringsverktøy PO. Prioritet settes ut fra «Matrise for vurdering av hastegrad og fastsettelse av prioritet i PO» hvor formål eller alvorlighet skal vurderes mot tid siden hendelsen inntraff.

I Norge har man i redningstjenesten tre nivåer på hendelser;

- Nivå 1 – Redningsoppdrag
Betegnelse på vanlig redningsoppdrag eller ulykke, hvor HRS og LRS ressurstilgang ikke er utfordret verken av hendelsens omfang eller kompleksitet. Eksempelvis søk etter savnet person, assistanseoppdrag, person i vann mm.
- Nivå 2 – Alvorlig hendelse
Ikke en klar og avgrenset definisjon, men benyttes der hvor det kan være et høyt antall skadde eller annen stor kompleksitet rundt situasjonen, for eksempel svært begrenset ressurstilgang. Eksempelvis kan dette være snøskred hvor mange er antatt rammet, eller trafikkulykke med høyt antall skadde i grise-grendte strøk.
- Nivå 3 – Katastrofe
En hendelse med høyt antall døde som vil kreve ressurser og innsats i et nasjonalt perspektiv. Eksempelvis ble raset i Gjerdrum i 2020 definert som katastrofe.

³ PO logg, versjon 1.1 (29.10.2014)

⁴ PBS I kap. 2.11.2 (2020)

Figur: Nivå på hendelse

Når en aktør mottar melding om en nødsituasjon, skal den vurdere om hendelsen er av en slik karakter at det gjelder søk- og redning (SAR) og om redningstjenesten bør aktiveres. En slik aktør kan være AMK, politiets operasjonssentral, nødalarmeringssentral brann, Hovedredningsentralen, kystradioen eller lufttrafikk-tjenesten. Den mottagende aktør varsler så HRS/LRS hvor HRS beslutter om redningsaksjon skal iverksettes. Det foreligger faste rutiner for SAR-varsling (trippelvarsling + HRS) som er avgjørende for hurtig koordinert innsats⁵. I SAR-varsling avtales felles talegruppe i nødnett, hvem som har koordineringsansvar, hvilke ressurser som sendes og hvilke tiltak som iverksettes umiddelbart. Både sambandstrafikk og telefonsamtaler fra operasjonsrom lagres i lydlogger.

Videre varsles de ressurser som er aktuelle for hendelsen. Dette vil eksempelvis være politipatruljer, ambulanser, personell fra brann- og redningsvesenet, FORF, redningshelikopter, redningsskøyter m.m.

Nivåer i en redningsaksjon

En redningsaksjon ledes i tre nivåer – taktisk, operasjonelt og strategisk nivå.

Taktisk nivå – innsatsstyrker og deres organisering ved innsatsområdet. På land ledes taktisk nivå normalt av en innsatsleder (IL) fra politiet. Det opprettes ILKO som knytter til seg aktuelle ledere og andre ressurser for planleggingen og koordineringen av det taktiske søket.

Ved redningsaksjoner på sjøen, ledes dette normalt av en «On Scene Coordinator» (OSC) utpekt av HRS eller ivaretas av HRS selv, og for redningsaksjoner hvor det er behov for å koordinere luftressurser, utnevnes en «Air Coordinator» (ACO), utpekt av HRS eller ivaretatt av HRS selv.

Operasjonelt nivå – ledelsesapparatet som gir oppdrag til og støtter taktisk nivå. For redningsaksjoner på land ivaretas dette normalt av politiets operasjonsleder på vegne av LRS redningsledelse fra politidistriktets operasjonssentral. Dersom dette leddet forsterkes med politimesterens stab, er stabssjefen øverste leder på operasjonelt nivå i landredningsaksjoner.

Hendelser på sjø og i luft ledes på operasjonelt nivå fra Hovedredningsentralen.

⁵ Felles sambandsreglement for nødnetten og andre beredskapsbrukere

LRS skal varsle HRS ved ethvert mulig redningstilfelle. Operasjonsleder skal i samråd med vakthavende redningsleder ved HRS ta avgjørelse om en hendelse skal betraktes som en søk- og redningshendelse, endelig beslutning tas av vakthavende redningsleder.⁶ Operasjonsleder skal i samråd med innsatsleder vurdere hvilken aksjonsplan som skal benyttes og varsler eventuelt politimesteren for vurdering om stab skal settes⁷.

Strategisk nivå – ledelsesapparatet på overordnet nivå, består av redningsledelsene ved politimesteren i den enkelte LRS og ved HRS.

For ytterligere beskrivelse av taktisk, operasjonelt og strategisk nivå, vises det til *Nasjonal veileder for planverk og samvirke i redningstjenesten* kap. 3.

Figur fra PBS I; *Ledelsesnivåene i politidistriktet*.

2.3 Søk etter savnet person på land

For redningstjenesten er det etablert en nasjonal veileder ved søk etter savnet person på land, ofte forkortet med veileder for savnet person. Formålet med veilederen er å øke effektiviteten ved søk etter savnet person på land ved å standardisere søkstaktikk og bruk av ressurser. Den skal videre bidra til en kunnskapsbasert, standardisert og felles tilnærming til søk etter savnet person. Veilederen tar for seg hele redningsaksjonen fra start ved mottak av melding til avslutning av aksjon. Dette kapittelet går **kort** gjennom deler av veilederen, herunder ledelse på taktisk nivå og kort om søkmetodikk og mulige fallgruver. For nærmere beskrivelse av disse temaene vises det til kapittel 7 i veilederen for søk etter savnet person på land.

Hovedregelen er at **en hurtig aksjon er en effektiv aksjon** jfr. *Nasjonal veileder for redningstjenesten ved søk etter savnet person på land*. Med dette menes at ved de rådende værforhold i Norge vil en rask iverksettelse redde liv. For varsling av ressurser er hovedregelen at man skal varsle alle samtidig gjennom forhåndsdefinert telefonkonferanse.

2.3.1 ILKO

LRS peker ut en innsatsleder (IL) fra politiet som er øverste leder på taktisk nivå. Innsatslederen har den koordinerende ledelsen i et innsatsområde, og skal så langt mulig ha oversikt over den totale innsatsen og legge til rette for at alle som deltar i innsatsen får optimale arbeidsforhold, godt samarbeid og størst mulig grad av felles situasjonsforståelse⁸.

Innsatsleder skal etablere ILKO på egnet sted. Ledere fra andre aktører møter i ILKO, og IL kan delegere oppgaver til de frivillige, men ikke det taktiske ansvaret. Derfor er det viktig at IL og delledere har jevnlig statusmøter for å sikre samme situasjonsforståelse slik at vurderinger og prioriteringer er kvalitetssikret av alle i ILKO.

Veilederen for søk etter savnet person kapittel 3.5 beskriver normer for bemanning av ILKO. Her fremgår at

⁶ *Organisasjonsplan for redningstjenesten* kap. 4-2.

⁷ PBS I (2020) Kap. 7.2.

⁸ Felles sambandsreglement for nødetatene og andre beredskapsbrukere

når det er mer enn 25 mannskaper involvert i søket, bør bemanningen av ILKO økes nødvendig for å sikre kontroll og oversikt. Det er av stor betydning at alle deltakere i ILKO bidrar til tydelig rolleavklaring, godt samspill, enighet om arbeidsmetoder i ILKO, deling av relevant informasjon og evnen til å stille kritiske spørsmål for å gjøre hverandre bedre og for å unngå gruppetenking. Veilederen tar for seg momenter ved plasseringen av ILKO: innendørs om mulig, eventuelt KO-vogn, skjerm ledelsen i ILKO fra øvrige ressurs-er, publikum og media og å unngå å etablere et KO som senere må flyttes.

Fagleder søk er en person med særskilt kompetanse innen søksmetodikk og søksledelse og skal bidra med sin kompetanse til den taktiske gjennomføring av aksjonen ref. *Nasjonal veileder for søk etter savnet person på land*. Hensikten med funksjonen er ifølge veilederen «å sikre et effektivt søk, fremme samspill mellom ressursene og tenke helhetlig og langsiktig».

Øvrige funksjoner i ILKO kan være ulike fagledere, loggfører, søksplanlegger(e), ressursstyrer/logistikk, innsatsleder helse/brann eller andre personer med aktuell kompetanse og eventuelt leder for andre ressurser.

2.3.2 Søksplanlegging og sykkelhjulmodellen

Søk etter en savnet person deles i inn i flere søksfaser ref. veilederen kap. 4, hvor den første er *førsteinnsats*. Førsteinnsats betegner, som navnet tilsier, den første innsatsen som gjøres i søksområdet, i kombinasjon med grovsøk og ledelinjesøk. Sykkelhjulmodellen er den taktiske modellen som blir brukt, se figur senere i avsnittet.

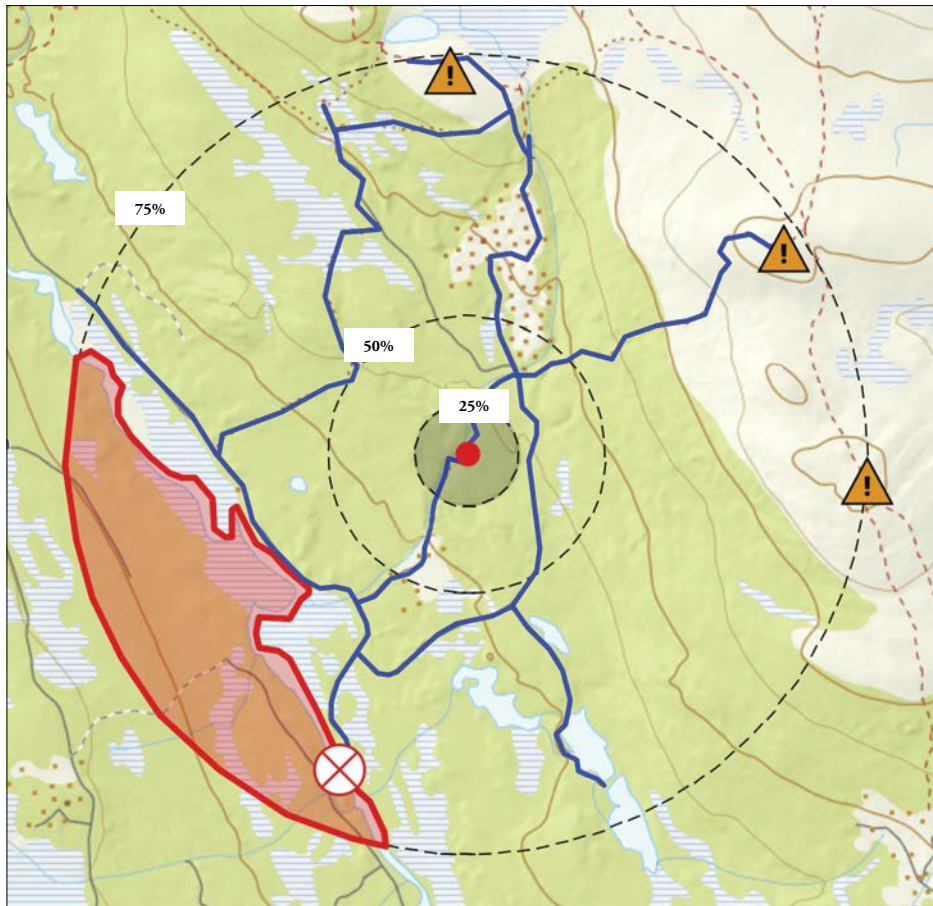
Førsteinnsatsen skal sørge for at man unngår tap av tid ved å komme raskt i gang. Det innebærer at mannskapene har klargjort personlig utstyr, brifes fortløpende og sendes direkte ut i innsats. Ressursene kan motta ytterligere informasjon etter at de har påbegynt innsats.

Sykkelhjulmodellen er en taktisk modell som benyttes som tar utgangspunkt i en **kategori** for den savnede. Kategori kan være basert på den savnedes helsetilstand, alder eller aktivitet som ble utført. Kategoriseringen og statistikken som brukes for å sette avstanden mellom «ringene» i sykkelhjulet, baserer seg på den kanadiske forskeren Robert Koesters publikasjon «Lost Person Behavior» (Koester, 2008) og statistikk fra ISRID⁹. Det er også helt sentralt i metodesettet at man utarbeider noen klare hypoteser for hva som kan ha skjedd. For eksempel: «gått seg bort», «skadet», «gjennom isen». Målet er å prioritere innsats ut fra vurdering av sannsynlighet og risiko.

I denne modellen bruker man statistikk for å bestemme avstanden mellom "ringene" i sykkelhjulet. Ringene representerer områdene hvor det er mest sannsynlig å finne den savnede basert på faktorer som den savnedes helsetilstand, alder, aktivitet og terrengforhold. For eksempel blir en av fire funnet innenfor 25 %-ringen, mens 3 av 4 blir funnet innenfor 75 %-ringen.

Sykkelhjulmodellen er ment å gi et bilde på de taktiske disposisjonene som gjøres i oppstartsfasen av et søk. Initielt planleggingspunkt (IPP) er det designerte utgangspunktet for søket. Valg av utgangspunkt kan baseres på konkrete observasjoner, funn av spor eller antakelser. For mer informasjon om sykkelhjulmodellen, se veilederen kap.7.2.

⁹ International Search & Rescue Incident Database

Figur: Eksempel på sykkelhjulmodellen. Fra *Nasjonal veileder for redningstjenesten ved søk etter savnet person på land* (2022).

2.3.3 Formell søksplanlegging

Dersom førsteinnsatsen ikke fører til funn, eller man har mulighet til å starte et etablert søk i KO, gjøres det nye vurderinger knyttet til søksområdet og søkemetode, basert på formell søksplanlegging i en fullskalainnsats. Dette kalles også type 2-søk eller grundigsøk.

Intensjonen med formell søksplanlegging er å systematisere informasjon slik den kan brukes effektivt i søksplanleggingen. Den forutsetter egnede dataverktøy og trening i bruken av dem. Søksplanleggingen har som mål å

- sikre god oversikt over søkte teiger med akkumulert POD for de teiger som er søkt flere ganger.
- vurdere sannsynligheter for hvor den savnede befinner seg (POA).
- benytte de ovenstående punktene til å prioritere videre søksområde.

Det er i denne fasen naturlig at teiger søkes på nytt, eller at søksområdet reduseres eller økes. Jo flere søk i ett område, desto større nøyaktighet.

For mer inngående informasjon om formell søksplanlegging, se *Nasjonal veileder for redningstjenesten ved søk etter savnet person på land* kap. 7.5.

2.3.4 Fallgruver og risiko ved feilvurderinger

Bruk av en felles taktisk modell som sykkelhjulmodellen, innebærer risiko for å ikke finne den savnede ved feilvurderinger. Disse kan være¹⁰

- flere IPP, ingen IPP, feil IPP.
- detaljnivå i kartet, og hvilken teknologi kartet fremstilles i kan påvirke vurdering av terreng og søksområde.
- feil savnetkategori eller flere relevante kategorier.
- at statistikken alene vektlegges for mye.
- at nærområdet til IPP vektes for tungt.
- at sirkelene i sykkelhjulmodellen blir for styrende og søkes i sin helhet før ledelinjer utover søkes.
- for få ledelinjer, eller ledelinjer som ikke er synlig i kartet.
- at ledelinjer ikke søkes langt nok ut.

For å unngå disse mulige fallgruvene, må deltakerne i KO aktivt vurdere plan og prosess gitt situasjonsbildet. Taktisk og operasjonelt nivå må videre samarbeide for å forbedre søkeeffektiviteten. Dette krever grundig kunnskap om søkemetodikk og identifisering av fallgruver på alle nivåer.

2.4 Felles situasjonsforståelse

For å sikre at redningstjenesten fungerer best mulig på tvers av organisasjoner, er det avgjørende å etablere en felles forståelse av den aktuelle situasjonen, dens omfang og hvilke tiltak som må iverksettes. Dette understrekes også i kapittel 9 av *Håndbok for redningstjenesten*.

Et beskrivende begrep for dette, er **felles situasjonsforståelse**. I *Håndbok for redningstjenesten* er dette definert som en felles forståelse av hva som har skjedd, omfanget av situasjonen og ressursbehovet for vurdering og riktig respons. Situasjonen er dynamisk og krever kontinuerlig innsats for å oppnå eller vedlikeholde et felles situasjonsbilde.

Felles situasjonsforståelse innebærer et nøyaktig og sammenhengende bilde av den aktuelle situasjonen blant alle medlemmene av en gruppe som er involvert i en operasjon eller et oppdrag. Dette inkluderer en oppdatert oppfatning av hendelsesforløpet, målsettinger og de nødvendige tiltakene for å nå disse målene.

Felles situasjonsforståelse krever felles begrepsforståelse, kjennskap til felles planverk og metoder. Forskning peker på at eventuelle menneskelige feil i prosessen rundt felles situasjonsbevissthet, kan bunne i stress, det fysiske miljøet man befinner seg i, dårlig opplæring eller dårlig utstyr.¹¹

De ulike aktørene i samspillet vil ha ulike perspektiver og ulike informasjonsbehov. Det er likevel noen forhold som er grunnleggende viktig for et godt felles situasjonsbilde i initialfasen av en redningsaksjon:

- Mest mulig informasjon hentes fra melder for å tidlig kunne sette ressurser på oppdraget.
- De første enhetene på stedet gir en god situasjonsrapportering og evt. andre viktige operative forhold.
- De første enhetene på stedet gir situasjonsrapporteringer fra stedet før ILKO er etablert.
- Det med jevne mellomrom gjøres situasjonsvurdering som meldes videre.
- Både HRS og LRS selv henter inn relevant informasjon for å fylle situasjonsbildet.
- Ulike ressurser bidrar med relevant informasjon i linjen.

HRS og LRS skal ha den totale oversikten og har selvstendig ansvar for å påse dette¹².

¹⁰ *Nasjonal veileder for redningstjenesten ved søk etter savnet person på land*, kap. 7.3.

¹¹ Eid & Johnsen (2005). *Operativ psykologi*.

¹² Justis- og beredskapsdepartementet (2018). *Håndbok for redningstjenesten*.

KAPITTEL 3: INVOLVERTE AKTØRER OG DERES ROLLE

En rekke aktører tilhørende både Agder og andre distrikter bidro inn i hendelsen. Denne støtten fra omkringliggende distrikter fremstår helt nødvendig for at «trykket» i leteaksjonen skulle være mulig å opprettholde over så lang tid. Både frivillige, offentlige og private bisto i leteaksjonen.

De frivillige er selve bærebjelken i norsk redningstjeneste. Frivillige innehar høy kompetanse på søk og redning og er en uvurderlig ressurs. Totalt i hendelsen stilte over 300 organiserte frivillige opp, samt anslagsvis 1200-1500 uorganiserte frivillige. Disse bidro blant annet med søk, forpleining, søksplanlegging, logistikk m.m. Utover allerede nevnt antall, var store mannskaper fra nødetatene og andre offentlige aktører involvert i aksjonen.

Av de organiserte frivillige var følgende organisasjoner sentrale:

- FORF, herunder;
 - Røde Kors Hjelpekorps
 - Norsk Folkehjelp Sanitet
 - Speidernes beredskapsgruppe
 - Norske redningshunder

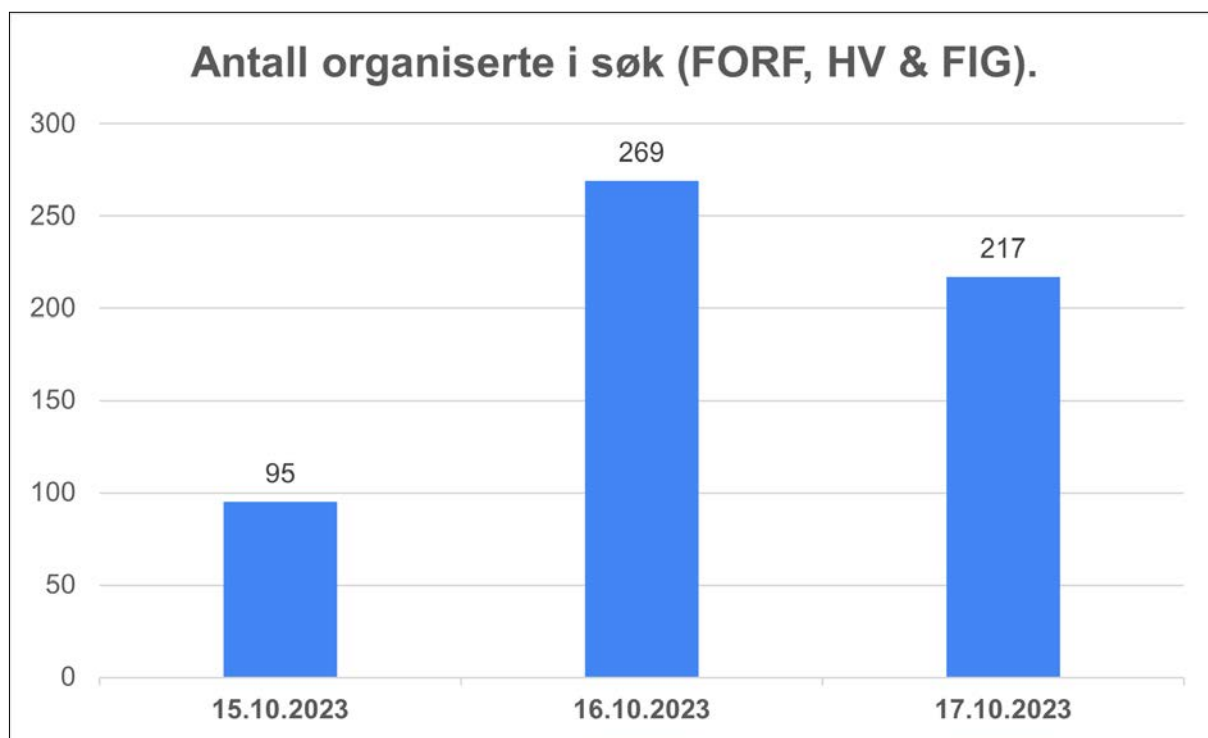
Av de offentlige var følgende involvert;

- LRS Agder – koordinerte hendelsen på operasjonelt nivå og bidro med innsatsledere, fagledere søk og mannskaper på stedet, samt mannskaper som drev med etterretning og etterforskning. Ettersom redningsaksjonen pågikk over flere dager, var flere personer med samme rolle involvert, men til forskjellig tid.
- Hovedredningssentralen
- Politihelikopter
- Redningshelikopter Rygge
- Redningshelikopter Sola
- Sivilforsvaret
- Brannvesenet
- AMK & Ambulansetjenesten
- Heimevernet
- Forsvaret

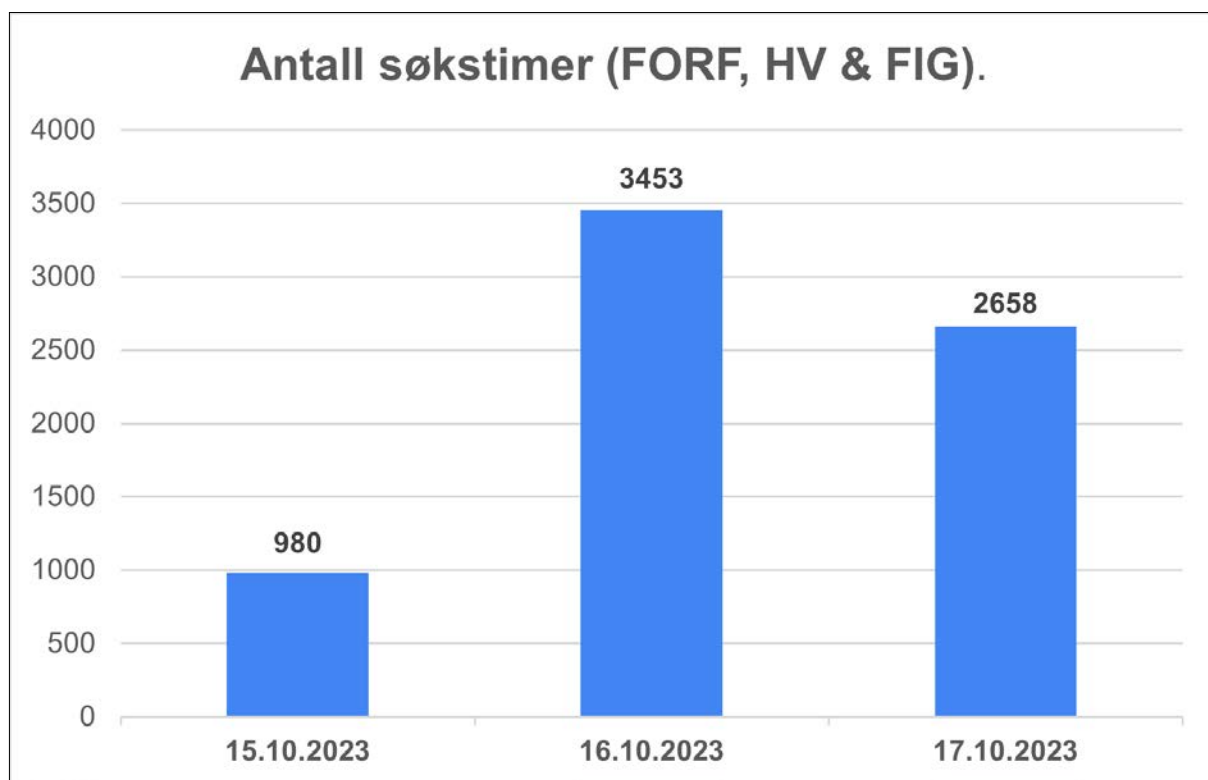
Av private var følgende involvert:

- Helitrans – bidro med transport av mannskaper.
- Store mengder uorganiserte frivillige, som stilte seg til disposisjon for søk, men også med mat og hjelpemidler til de organiserte søksressursene.
- Kjevik lufthavn bistod med drivstoff til redningshelikoptre.

Basert på data fra SAR-rapport, kan antallet deltakere fra FORF, Heimevernet og Sivilforsvaret i søket summeres og fremstilles i figuren nedenfor. Evalueringsgruppen antar også at det er en mindre andel fra FORF som ikke er rapportert inn. I tillegg kommer et betydelig antall uorganiserte frivillige samt personell fra nødetatene.

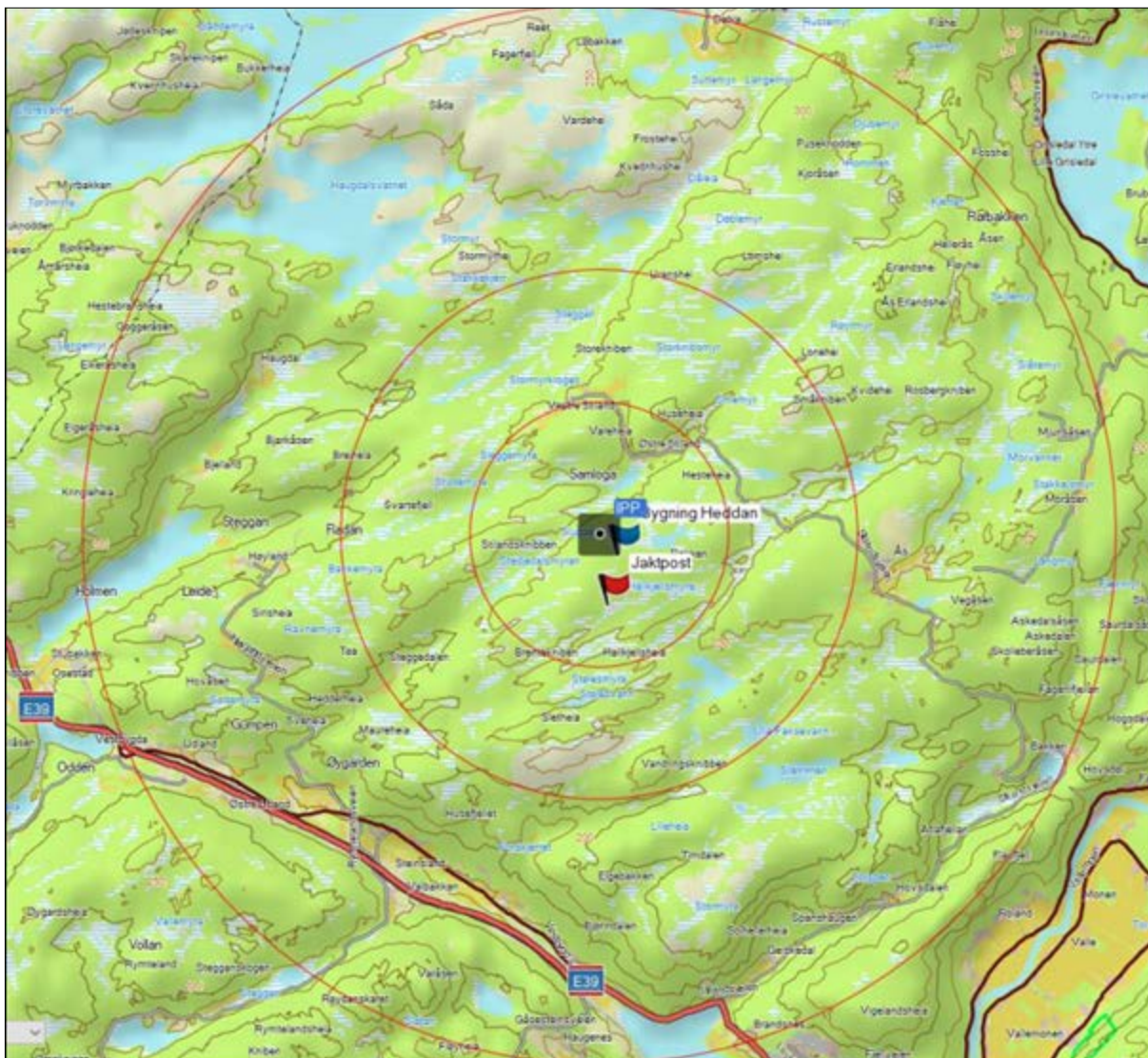
Et betydelig antall søkstimer ble utført samlet i aksjonen. Antall timer i søk utført av FORF, Sivilforsvaret og Heimevernet presenteres under, søkstimer fra et betydelig antall uorganiserte frivillige og nødetater kommer i tillegg.

KAPITTEL 4: HENDELSESFORLØPET

I dette kapitlet presenteres hendelsesforløpet med bakgrunn fra foreliggende logger og øvrig informasjon. Denne hendelsestypen karakteriseres som nivå 1 – redningsoppdrag, herunder søk etter savnet person på land. Hendelsesforløpet er ikke utfyllende presentert, og er ment å gi et overordnet bilde av området og tiden søket foregikk i. Tidslinjen er laget av LRS Agder. Alle klokkeslettene er omtrentlige.

15.10.2023		
1412	Politiet mottok melding om at Torjus var savnet. Torjus hadde da vært borte i ca. 30 minutter.	I mellomtiden har familie og venner lett i nærområdet og satt ut lytteposter som roper. Torjus var savnet i et krevende kupert terreng fullt av skrenter og myrer.
1445	IL, hundepatrulje og politipatrulje sendes i utrykning mot stedet.	
1515	Innsatsleder og patrulje fremme på stedet.	
1537	HRS varsles. I HRS' loggsystem er det loggført at HRS ble varslet kl. 1534.	Redningshelikopter tok av fra Sola kl. 1550.
1537	Ekstra hundefører kalles ut fra politiet.	
1537	FORF kalles ut.	Et særdeles stort antall møter opp.
1548	Første hundepatrulje på stedet og starter søk fra IPP.	
1605	Starter søk etter sykkelhjulmodell.	
1618	Redningshelikopter på stedet og starter søk.	
1630	Første FORF-ressurser på stedet.	Kommer flere fortløpende.
1740	LRS sjekker kamera i forbindelse med E-39 og området for øvrig.	Ingen kamera med resultat.
1800	Politidrone rykker ut.	
1930	To ekstra hundeførere fra politiet kalles ut.	
1957	To politihelikopter er på vei mot stedet.	
2120	Politihelikopter i søk.	
2130	To hundeførere fra politiet starter søk.	
2220	Sivilforsvaret tilkalles for bistand.	
Gjennom natten søkes det med mannskap fra Sivilforsvaret og 15-20 redningshunder samt to politihunder. Uorganiserte frivillige deltar også i søk. 1-3 helikopter er i søk gjennom hele natten.		

Figur 5: Kartbilde over søksområdet. Skjermdump fra Garmin Basecamp.

16.10.2023		
0231	Politihelikopter i søk.	Nattoptikk fra politiet deles ut til mannskaper.
0800	Fullskala aksjon starter opp igjen ved lysets frembrudd.	150-200 stk. i søk. Antallet øker utover dagen.
1034	Solbrillene til Torjus blir funnet.	680 m nordvest for IPP.
2000	Formell søksplanlegging starter.	
2040	Luftkoordinator starter.	På det meste 4 helikoptre og 5-8 droner i lufta samtidig.
<p>Denne dagen ble alle søksområder fra natten av søkt på nytt, og søket rundt IPP ble utvidet. Hytter og andre bygg i området ble søkt, og hunder søker langs ledelinjer. Mannskap melder om at terrenget er svært krevende å ta seg frem i. Søket fortsetter gjennom natten med 20 søkslag, i tillegg til andre uorganiserte. 1-2 helikoptre søker gjennom natten.</p>		

17.10.2023

Planen for denne dagen var å finsøke de prioriterte søksområdene. Dette var tidkrevende, men på grunn av enorm ressurstilgang, ble søksområdet også utvidet ytterligere. Fra morgenen av er ca. 500 uorganiserte frivillige klare til å søke, antallet øker utover dagen. Ekvipasjer fra Oslo, Bergen, Rogaland, Skien, Follo og Drammen er på vei til stedet. Andre frivillige fra hele landet kommer for å søke.

0530	Starter søk i de prioriterte teigene.	
1605	Funn av Torjus.	

KAPITTEL 5: EVALUERING

Formålet med denne evalueringsrapporten er å granske oppdragsløsningen på systemnivå opp mot veiledere i redningstjenesten og identifisere læringspunkter og behov for endringer i redningstjenesten som system.

Evalueringen har hatt fokus på hvordan samvirket fungerer og hva som utfordrer dette i stor grad. Enkelte tilbakemeldinger eller forslag til forbedringer som deltakere har kommet med, anses som organisasjonsinterne og forutsettes håndtert internt.

Datainnsamlingen har gitt mange konstruktive tilbakemeldinger. Felles for alle er ønske om å bidra til bedre samvirke. Evalueringsrapporten søker også å synliggjøre de positive erfaringene gjennom hendelseshåndteringen, men vil fremheve forbedringspunkter til fremtidige redningsaksjoner. I etterpåklokskapens lys er det viktig å ta med seg alle vurderinger som ble gjort under krevende forhold.

På tross av de utfordringer og læringspunkter denne rapporten peker på, skal det ikke være tvil om at alle involverte etater, organisasjoner og mennesker har gjort sitt ytterste for å finne Torjus.

5.1 Loggføring og planverk

Både taktisk nivå og operasjonelt nivå nevner utfordringer knyttet til loggføring. I dette delkapittelet vil vi først se på disse utfordringene i ILKO, deretter på operasjonssentralen og HRS.

I *Nasjonal veileder for søk etter savnet person på land* fremgår det at god dokumentasjon vil øke effektiviteten i en redningsaksjon. Oversikt er viktig for å kunne sette inn riktig ressurs på riktig sted og til rett tid. Videre står det at det **bør** føres en felles aksjonslogg i ILKO for å gi felles situasjonsforståelse, da dette vil sikre nødvendig notoritet over de viktigste hendelsene og beslutningene samt kontinuitet i driften av ILKO ved mannskapsbytte.

En logg vil alltid ha mangler, og det er vanskelig å gjenspeile alle vurderinger som er gjort underveis bare ved å lese loggen. Evalueringen fokuserer på hvordan de forskjellige nivåene fra ILKO, operasjonssentral til HRS fikk mulighet til felles situasjonsforståelse.

ILKO

De fleste som deltok i KO, har påpekt at loggføring og dokumentasjon utgjorde betydelige utfordringer. En representant fra FORF uttrykte:

«Loggføring og dokumentasjon ble en betydelig utfordring utover i hendelsen. Med et massivt ressurspådrag og manglende styrking av ledelsen, ble oppgaver som oversikt og loggføring raskt nedprioritert.»

En annen tilbakemelding kom fra en polititjenesteperson:

«I ILKO blir det tatt mange vurderinger og beslutninger. Det er viktig at det er nøye dokumentert i forhold til disse vurderingene og beslutningene. Det må fra starten av være en dedikert loggfører i ILKO som dokumenterer for IL og fagleder søk. PO-loggen blir ofte veldig mangelfull.»

Både representanter fra FORF og politiet understreker at loggføring var utfordrende på grunn av uegnede

lokaler og mangel på ressurser i KO. Videre indikerer alle polititjenestepersonene med roller i KO at situasjonsvurderinger ble gjort etter statusmøter, men det manglet tilfredsstillende loggføring.

Operasjonssentral/ LRS Agder

LRS ble varslet om hendelsen kl. 1412. Den savnede var sist sett ca. kl. 1345. LRS kontaktet videre HRS kl. 1534. Ved varsling av HRS var allerede politiresurser på vei. HRS registrerte i sitt oppdrags håndteringsverktøy initielt denne hendelsen med hastegrad beredskap, men omgjorde til hastegrad nød fra den 15.10. kl. 1914 og ut aksjonen. Politiet hadde ved oppstart den 15.10. prioritet 2 på oppdraget, og prioritet 3 den 17.10.

Som nevnt tidligere i kapittelet om ILKO, var loggføringen mangelfull. Det forefinnes ikke gode nok tekniske løsninger som gjør at politiets operasjonssentral kan lese loggen i ILKO. Situasjonsvurdering fra IL ble ringt inn til operasjonssentralen. Det kommer frem av loggen at det er få loggførte situasjonsvurderinger fra ILKO til operasjonssentralen før kvelden 16.10.

Nasjonal veileder for savnet person er i liten grad implementert i LRS-planverket for savnet person. Dette medfører at tiltak som eksempelvis formell søksplanlegging mangler i PO logg. Dermed blir det ikke etterspurt, og det kommer på plass litt tilfeldig når en tjenesteperson i LRS leser seg opp på hendelsen og tilbyr sin kapasitet. Det fremkommer heller ikke noen tiltak i PO logg som kan understøtte beslutninger om å styrke ILKO eller å sette stab i en større leteaksjon.

Eget planverk operasjonssentralen skal støtte seg til, fremstår ikke å korrelere i særlig grad med tiltak i PO Plan. PO Plan i sin helhet ser heller ikke ut til å være brukt i den aktuelle PO-loggen. PO Plan vil ikke inneholde **alle** relevante tiltak for den enkelte hendelse, og det kan i noen tilfeller være hensiktsmessig å tilpasse tiltakene til den enkelte situasjonen. I dette tilfellet er blant annet tiltaket «SAVNETKATEGORI» ikke brukt, og det fremgår ikke av loggen hvilken kategori savnede ble vurdert å tilhøre. Flere av deltakerne skrev at de ønsket en tidligere kategorisering fra operasjonssentralen og FSI. Tiltaket «SAVNETKATEGORI» er et av tiltakene som er i PO Plan for denne hendelsestypen.

Hovedredningsentralen

Når HRS åpner en redningsaksjon, blir loggføringen knyttet til en hendelsestype i planverket og de tilhørende tiltak, i dette tilfellet «Søk etter savnet person». En gjennomgang av planverket viser at *Nasjonal veileder for søk etter savnet person* og LPB er mangelfullt implementert. Dermed er det også få av tiltakene i planverket som gjenspeiler fasene og de taktiske metodene i veilederen.

Det ble fra Hovedredningsentralen initielt brukt hastegrad beredskap, og dette ble endret til hastegrad nød samme kveld kl. 1914. Det fremgår ikke av loggen at dette er noe som verken HRS eller LRS har ytret for eller diskutert med den andre.

I *Håndbok for redningstjenesten* kapittel 7 står det blant annet:

«Det er viktig at alle aktører har samme forståelse av hvilken fase man er i under et redningsoppdrag, for eksempel at alle forstår at man nå jobber med å avklare hendelsen eller at alle forstår at nå er aksjonen i en nødfase og det er besluttet å iverksette innsats. Det er viktig at aktørene underveis i et redningsoppdrag kan snakke sammen om hvilken fase man er i. Dette er spesielt viktig i operasjonsfasen. For å sikre felles læring må aktørene også ha felles uttrykk for de ulike fasene og tidslinjen i en redningsaksjon»

HRS har under hendelsen loggført flere mindre situasjonsvurderinger. Imidlertid er det ingen standardisert mal for disse vurderingene, og de fokuserer hovedsakelig på detaljer knyttet til ressursbruken i søket uten å gi en helhetlig forståelse av situasjonen. Det var først mandag kveld og tirsdag morgen at omfattende situ-

asjonsvurderinger ble utført i samarbeid med operasjonslederen. Det er imidlertid ikke dokumentert noen status- eller vurderingsmøter der IL, etterforskning, operasjonsleder og HRS samlet har evaluert de iverksatte tiltakene og diskutert veien videre.

LÆRINGSPUNKTER

- Loggføring hos ILKO, operasjonssentralen og HRS var mangelfull, noe som resulterte i utfordringer med å opprettholde situasjonsforståelse og dokumentasjon av vurderinger og beslutninger. Aktørene bør revidere sine rutiner og retningslinjer for loggføring for å sikre at viktig informasjon blir korrekt dokumentert og delt.
- Mangelen på en dedikert loggfører i ILKO førte til mangelfull dokumentasjon av situasjonsvurderinger og beslutninger. Ved å ha en dedikert person ansvarlig for loggføring, kan kvaliteten på loggen forbedres, og informasjonen kan deles mer effektivt med LRS og HRS.
- Det brukes ulike benevnelser på hastegrad i LRS og HRS. Det bør avklares hvordan hastegradene benyttes og sikres at dette kommuniseres mellom LRS og HRS.
- Nasjonale veiledere for søk etter savnet person og LPB statistikk er i liten grad implementert i planverket til LRS og HRS. Oppdatering av planverket i tråd med gjeldende veiledere og beste praksis kan bidra til bedre forståelse og håndtering av søk etter savnede personer.
- Definerte hyppigheter for statusmøter og situasjonsrapportering vil bidra til bedre koordinering og informasjonsdeling mellom ulike nivåer i operasjonen. Dette kan bidra til å opprettholde felles situasjonsforståelse.

5.2 Varpling

Fra første melding inn til LRS, gikk det 65 minutter før FORF ble forhåndsvarslet.

60% av FORF-representantene vurderer at varpling av FORF fungerte godt, men trekker også frem at det fremstod uklart hvorfor det først var forhåndsvarpling og ikke utkalling. Resterende har ikke skrevet noe om varplingen. Én FORF-organisasjon melder at de ble kalt ut flere timer etter de andre og at dette medførte tapte timer i søk.

De politiansatte mente i stor grad at varplingen fungerte godt fra operasjonssentralen til patruljene.

Fra første melding inn til LRS, gikk 1 time og 22 minutter før HRS ble varslet. Det fremgår ikke av logg hvorfor HRS ikke ble varslet før dette. *Organisasjonsplan for redningstjenesten* er klar på at ved mulig redningssaksjon, skal HRS varsles uten opphold.

LÆRINGSPUNKTER

- Det bør sikres at HRS varsles uten opphold i henhold til *Organisasjonsplan for redningstjenesten*. Dette er viktig for ikke å tape tid i starten av en hendelse.

5.3 ILKO

80% av deltakerne skriver at den fysiske lokasjonen av KO var ikke egnet for hendelsens omfang, noe som førte til utfordringer i håndteringen av situasjonen. Et trangt og støyende miljø førte til at representanter fra FORF etter en tid trakk seg ut. I perioder ble også KO benyttet av personer som tok pauser. Politiet peker

også på behovet for tydeligere etablering av ILKO, der innsatsleder, søksleder og ressursstyrer er samlet. Dette for å sikre bedre informasjonsutveksling og utnytting av tilgjengelig kompetanse under beslutningsprosessen.

Slik det er beskrevet i kapittel 2.3.1, er det i veilederen angitt enkeltmomenter for godt egnet KO-lokale. Dette lar seg derimot ikke alltid gjøre ut fra beliggenhet, tilgjengelige ressurser og andre forhold på stedet. I denne hendelsen ble det vurdert telt fra Sivilforsvaret, men dette ble ikke iverksatt før tirsdag kort tid før savnede ble funnet.

I denne hendelsen var det stor tilgang på ressurser fra både offentlige enheter, organiserte frivillige og uorganiserte frivillige. Utfordringer knyttet til dette var at KO ikke ble styrket tilsvarende, noe som gjenspeiles i tilbakemeldinger om høyt press og utfordrende arbeidsbelastning på involverte i KO. Veilederens kapittel 3.5 trekker frem at når antallet søksenheter øker, øker også behovet ressurser til koordinering, planlegging og logistikk. Også PBS I kapittel 9.5.1 beskriver at ILKO må dimensjoneres etter oppgaven. Flere politiansatte på både taktisk og operasjonelt nivå mener at det var behov for å tenke på oppbemanning tidligere og å ha et bevisst forhold til hvor fort personellet blir utslitt og dermed trenger hvile og utskiftning.

En fra politiet sier at:

«(...) LRS ble heller ikke styrket slik det burde. For ILKO manglet pressetalsperson, loggfører for IL og Hundefører/fagleder søk. Årsak til at jeg nevner ressursmangel: For søket og vurdering av "systemet" så mener jeg det manglet kapasitet til å se framover og planlegge utfra forskjellige scenarier, og dernest skriftliggjøre dette. Dette for at hele organisasjonen, med LRS/HRS og KO skal se en slik hendelse fra forskjellige scenarier, vekte de, og evt sette inn tiltak»

LÆRINGS-PUNKTER

- Forholdene i KO var trange og lite egnet til å håndtere en hendelse med omfattende ressurser. En tidlig henvendelse til Sivilforsvaret eller andre aktører med telt eller relevante KO-ressurser, kan bidra til mer egnet arbeidsmiljø.
- LRS og HRS bør etablerte systemer for å overvåke og evaluere behovet for ytterligere støtte på taktisk nivå. Dette inkluderer å vurdere oppbemanning tidligere og sikre tilstrekkelig hvile og utskiftning av personell.

5.4 Luftkoordinator

Under spørsmålet om fordeling av roller og ansvar, trekker flere frem rollen som luftkoordinator. Flere har uttrykt behovet for en tydeligere definisjon av rollen som luftkoordinator nasjonalt, da det for øyeblikket ikke finnes klare rutinebeskrivelser. Politiet fremhever viktigheten av å inkludere luftkoordinatorrollen i planverket og foreslår at politiets dronepiloter bør få opplæring for å inneha denne kompetansen. Dette vil sikre at politidistriktet har en håndfast ressurs til disposisjon. I denne hendelsen var det tilfeldig at noen tilbød å påta seg denne rollen. Evalueringen avdekket usikkerhet rundt luftkoordinatorens rolle og ansvar.

Det ble under evalueringen observert at det manglet tydelige rammer når det gjaldt avklaring av rollen og ansvaret som luftkoordinator. Det ble også notert i loggen at kontrollsentralen på Sola Flyplass ønsket informasjon om gjennomførte tiltak, spesielt siden søket foregikk innenfor Kjevik TMA (kontrollert luftrom). Det er ikke dokumentert noen oppfølging fra HRS i denne sammenhengen.

Evalueringen viser videre at operatørene av droner hadde en oppfatning av at HRS loggførte deres aktiviteter, både under flyging og når de var på bakken. Samtidig kommer det fram i evalueringen at HRS imidlertid ikke hadde tilgang til denne oversikten.

En polititjenesteperson mente dette:

«Luftkoordinator må inn i "planverket". Politiets dronepiloter bør utdannes til å inneha kompetanse som luftkoordinator, så vi har en gripbar ressurs i politidistriktet»

Flere av luftressursene som deltok i søket, påpeker at søksområder ser annerledes ut fra luften enn det som fremstår på kart eller fra bakken. Søksplanlegging for luftressurser bør utføres av eller i samråd med personer som har kompetanse på dette området, for slik å sikre en best mulig søkeinnsats med de ulike ressursene som deltar.

LÆRINGS-PUNKTER

- For å forbedre koordineringen og effektiviteten i fremtidige redningsoperasjoner, bør luftkoordinatorrollen integreres i planverket til både LRS og HRS. Dette vil fremme tydelighet rundt ansvar og samhandling mellom alle aktørene involvert i luftoperasjoner under redningsaksjoner.
- HRS bør etablere tydelige retningslinjer for rollen som luftkoordinator, inkludert definisjoner av ansvar og oppgaver.
- HRS bør utarbeide anbefalinger angående hvem som skal inneha rollen som luftkoordinator og hvilken kompetanse disse skal ha.

5.5 Uorganiserte frivillige

I søket etter Tørvus ønsket et stort antall uorganiserte frivillige å bidra. Flere av deltakerne gir tilbakemelding om at disse representerte en god og nyttig ressurs, men at det i planverket mangler beskrivelse av hvordan man skal forholde seg systematisk til denne type mannskaper. Ikke alle som møtte opp, hadde egnet utstyr eller bekledning til å delta i søk. *Nasjonal veileder for søk etter savnet person på land* tar for seg søk med uorganiserte frivillige i kapittel 6.3.9. Politiets innsatsleder har det overordnede ansvaret for sikkerheten på stedet, og alle ressurser har et ansvar for å ivareta egensikkerhet.

Veilederen beskriver minimumskrav til egenutrustning og kompetansekrav jfr. kapittel 2.4 og 2.5. Under minimumskrav til egenutrustning står blant annet ekstra mat og drikke, utstyr til nødbivuakk, navigasjonstutstyr, nødvendig lysutstyr, ekstra bekledning, sambandsmidler og førstehjelpsutstyr.

En fra FORF meldte om

«svært god håndtering av uorganiserte frivillige. Takket være en klar lederrolle hos dem, ble de en viktig ressurs inn i hendelsen som ikke kom på bekostning av de organiserte ressursene.»

Av de uorganiserte frivillige er det flere som i tilbakemeldingen til evalueringen har meldt om mye ventetid før de fikk tildelt søksområde. En av tilbakemeldingene angir at kanskje opp mot 200-300 stykker ventet i opptil 2 timer. Dette utgjør samlet mange søkstimer.

Selv om kompetanse på søk og egenutrustning vil variere, kan uorganiserte representere en god gripbar ressurs i søk etter savnet person på land. Samtidig utfordrer bruk av uorganiserte ansvaret til innsatsleder og

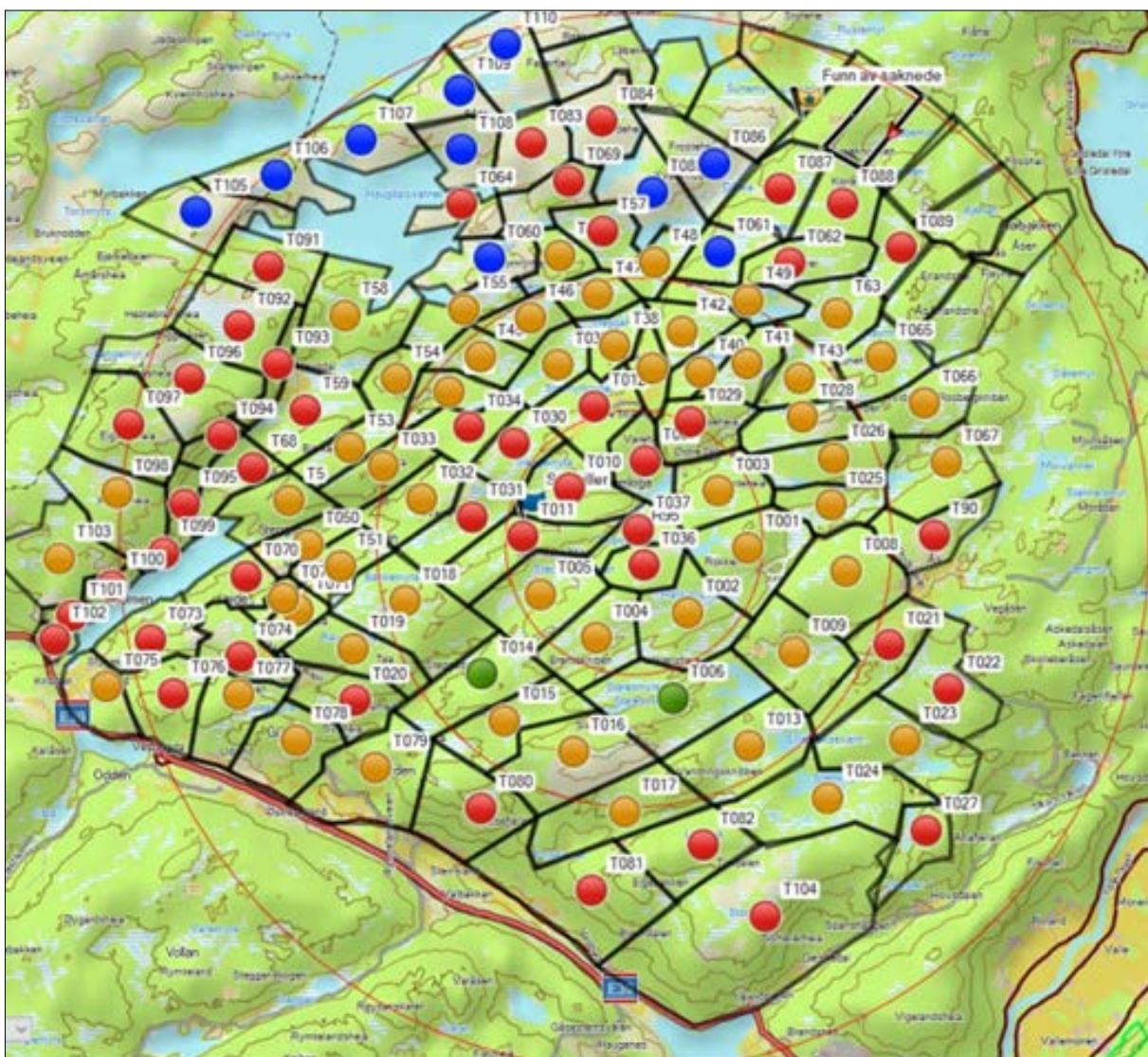
LRS da det i dag mangler beskrivelse og retningslinjer for håndtering av slike mannskaper.

LÆRINGS-PUNKTER

- Det er nødvendig å definere rammer og muligheter for bruk av uorganiserte frivillige i redningstjenestens planverk for å sikre effektiv og sikker håndtering av slike ressurser under søk- og redningsoperasjoner. Dette bør inkludere minimumskrav til egenutrustning og kompetanse samt tydeliggjøring av ansvarsforhold og koordinering med innsatsleder og LRS.

5.6 Digitale verktøy

Flere av personellet i KO peker på at det er utfordrende at de involverte aktørene benytter ulike kart- og støtteverktøy. Eksempelvis benytter ikke politiet i Agder SARTOPO, som flere andre aktører i samvirket har tilgang til. Bakgrunn for dette er at POD besluttet i brev av 10.06.22 et nasjonalt bruksforbud av SARTOPO. Politiet benytter Garmin Basecamp, et «offline»-kartsystem som ikke kan deles sømløst i sanntid med operasjonssentralen. Bilder fra verktøyet kan sendes som skjermdump.

Figur: Søksområder i hendelsen. Skjermdump fra Garmin Basecamp.

En fra FORF oppsummerte det slik:

«Det ble opplevd utfordringer med samarbeid på tvers av distrikter, da det er ulik teknologi og kartverktøy som benyttes»

Denne utfordringen påvirker flere av aktørene, og en polititjenesteperson mente at:

«Ulike datasystemer i HRS/FORF/Redningshelikopter/Politihelikopter og LRS gjør samarbeid svært tungvint, om ikke delvis umulig. Det ble (igjen) skrevet avviksmelding/forbedringsmelding fra politiet sin side på dette mandag kveld i aksjonen. Dvs. manglende evne til å ha oppdatert/ samme situasjonsbilde, samt kvalitetssikring og samhandling i leteaksjonen»

Det kommer tydelig frem i evalueringen at FORE, LRS, HRS og andre involverte aktører mangler en felles digital arbeidsflate og at dette påvirker mulighetene for å oppnå felles situasjonsbevissthet. Dette innebærer ikke bare fotmannskaper, men også luftressurser som ikke har en fungerende flate hvor dette kan deles sømløst fra ILKO/LRS/HRS.

Denne utfordringen gjør seg gjeldende ikke bare innad i et distrikt, men også i samhandling på tvers av distriktsgrenser. En fra FORF beskriver det slik:

«En annen utfordring med at Agder PD bruker Basecamp er at dette stort sett ikke er forenelig med hva andre distrikt bruker. Det ble problematisk med utdeling av søksområde til letemannskaper fra Sør-Vest PD for eks. Disse bruker nettbrett og egne telefoner og Sar- topo og har stort sett ikke med seg GPSer på søk»

LÆRINGSPUNKTER

- Manglende felles aksjonsstøtteverktøy er en kjent problemstilling i redningstjenesten, og pilotprosjekt med bruk av nytt felles aksjonsstøtteverktøy har startet. Evalueringen viser at redningstjenesten vil ha stor nytte av et felles kart- og loggsystem.

5.7 Kommunikasjon

Flere frivillige har rapportert om utfordringer knyttet til sambandsstruktur, spesielt talegrupper (TG) for alle frivillige, bortsett fra 05-SAR-01. Ved starten av hendelsen ble det benyttet separate talegrupper for hver organisasjon. Kun mandag ble det i en periode benyttet en felles talegruppe, 05-FRIV-1. Til tross for tilgjengelig kapasitet til å samle kommunikasjonen i én talegruppe, valgte man 5 separate samband for å nå ut til organisasjonene. Dette førte til forsinkelser i sambandet og parallelle informasjonsbehov.

Fra FORF mente flere at det var;

«Det bør være avklart hvilke talegrupper som skulle benyttes på tvers av organisasjoner»

«Forsinket iverksettelse av Frivillig TG pga usikkerhet om hvem som kan disponere disse TGene»

LÆRINGS-PUNKTER

- Det er ulik praksis blant FORF i de ulike politidistriktene for bruk av felles talegrupper. Uansett sambandsmetode bør en sikre at denne ikke resulterer i forsinkelser eller overdreven parallell informasjon.
- *Nasjonal sambandsplan* mangler en struktur for hvordan kommunikasjonen på flere talegrupper organiseres i redningsaksjoner. Bruken av SAR TG for ledelse er avklart, men organisering av talegrupper til oppdragshåndtering kan med fordel også beskrives.

5.8 Søksplanlegging

Nasjonal veileder for søk etter savnet person har som formål å bidra til å øke effektiviteten ved søk etter savnet person på land ved å standardisere bruk av ressurser og søkstaktikk.¹ Kapittel 4 inneholder blant annet de ulike søksfasene med førsteinnsats og fullskalainnsats, der de taktiske modellene sykkelhjulmodellen og formell søksplanlegging er nevnt. Kapittel 6 omhandler ressurser og søkemetoder. Kapittel 7 omhandler søkstaktikk.

Datainnsamling i evalueringen viser at det mangler kunnskap og oppstår usikkerhet om hvordan de ulike fasene og taktiske modellene skal benyttes. Funnet er gjort både blant de frivillige, LRS og HRS. Årsaken kan delvis være at veilederen alene ikke gir tilstrekkelig kunnskap om overgangen fra førsteinnsats til fullskalainnsats samt kompleksiteten i de taktiske modellene som sykkelhjulmodellen og formell søksplanlegging. Veilederen kan også fremstå noe uklar i definisjonene, noe som ytterligere begrenser forståelsen.

I evalueringen fremkommer spørsmål om hvorvidt bruk av søksmetodikk var god nok. En fra FORF rapporterer følgende:

«Min opplevelse er at søksmetodikken sannsynligvis ikke ble brukt i tilstrekkelig god nok grad. Vi er generelt veldig flinke på å bruke ringene og plassere disse i kart, men vi er for dårlig på å nyttiggjøre oss resten av statistikken som Lost Person Behavior (LPB) kan gi oss om valgt kategori. Den nasjonale veilederen er god på mange ting, men selve statistikken må vi hente i LPBen»

Flere involvert i søket har i ettertid påpekt hvor utfordrende terrenget var å søke i. Letemannskapene uttrykte at følte de ikke hadde dekket området tilstrekkelig grundig, og de fryktet å kunne ha oversett den savnede. Det er en utfordring å balansere teori og praksis i slike situasjoner, spesielt siden vi har fasiten i etterkant. Likevel ønsker evalueringsgruppen å understreke betydningen av å følge sykkelhjulmodellen, med intensjonen om å dekke helt ut til 75% eller i noen tilfeller 95% av området. Det kan også være tilfeller der det er nødvendig å søke forbi 95%, avhengig av tid og scenario, som påpekt i *Nasjonal veileder for søk etter savnede personer* kapittel 7.3 – fallgruver.

Formell søksplanlegging² ble startet 30 timer etter at personen ble savnet. Enkelte respondenter i evalueringen mener at dette er for lang tid, og det bemerkes en utfordring med få personer med kompetanse innen formell søksplanlegging i distriktet. Begrepet formell søksplanlegging er ikke tatt med i planverket til LRS eller HRS.

I en tilbakemelding er følgende beskrevet:

«ILKO og Agder pd har liten erfaring og kunnskap om formell søksplanlegging. Dette tror jeg handler om kompetanse og kjennskap til kompetanse hos FORF»

¹ *Nasjonal veileder for redningstjenesten ved søk etter savnet person på land* kap.1.1

² *Nasjonal veileder for redningstjenesten ved søk etter savnet person på land* kap.7.5

Til tross for utfordringene, ble det positivt kommentert at en tverrfaglig gruppe av nødetater og FORF ble etablert for formell søksplanlegging. En trekker frem at «*Det at samtlige har kompetansen fører til at man snakker samme språk og vet hvilken jobb som må gjøres*». Gruppen etablerte seg i Arendal, og kunne jobbe skjermet og uten forstyrrelser.

LÆRINGSPUNKTER

- Agder politidistrikt bør systematisk bygge opp kompetanse innen søksplanlegging og inkludere flere samvirkeaktører i denne prosessen.
- Hovedredningssentralen (HRS) og Lokalredningssentral (LRS) må integrere søkefaser, sykkelhjulmodellen og formell søksplanlegging i sine planverk for søk etter savnede personer på land.
- *Nasjonal veileder for søk etter savnede personer* bør forbedres for å sikre bedre forståelse av de ulike søksfasene og taktiske modellene, inkludert tydeligere definisjoner og veiledning.

5.9 Samvirke

Samvirket er et av prinsippene som norsk redningstjeneste er tuftet på. Ifølge *Håndbok for redningstjenesten* er alle aktører i redningstjenesten pålagt å ha en åpen holdning til samarbeid, dele erfaringer og bidra med egne kapasiteter i felles oppgaveløsning. Aktører i redningstjenesten må bestrebe seg på å delta på relevante faglige arenaer, dele planverk med andre aktører og harmonisere sitt eget planverk og operasjonsmønster slik at man fungerer innenfor rammen av den samvirkende norske redningstjenesten. Samvirke er noe mer enn en intensjon om godt samarbeid – det er en forpliktelse til å legge til rette for, trene og teste at de ulike ressursene og kapasitetene fungerer sammen på en hensiktsmessig måte.

De fleste tilbakemeldingene fortalte om et godt samarbeid mellom ressurser i denne hendelsen. En fra FORF trekker frem følgende:

«Generelt opplevde jeg samarbeidet mellom alle aktører som bra. Alle hadde en god forståelse for hvorfor vi var der. Det gjorde at alle var behjelpelige og bidro der det var behov. Jeg er personlig imponert over alle letemannskapene, uansett organisasjon, som virkelig gav alt i søksområdet for å finne savnede. Det var også helt uproblematisk for folk å være i samme søkslag på tvers av organisasjonene»

Selv om flere av deltakerne i KO både fra FORF og politiet trekker frem at samarbeidet i søkslag og i KO var godt, melder flere av FORF-organisasjonene at de frivillige i liten grad «slipper til» i søksplanleggingen. En polititjenesteperson beskrev at ILKO og LRS Agder har lite kjennskap til kompetansen som FORF besitter. LRS sitt eget planverk for søk etter savnet person sier også at «frivillige kan benyttes til søksplanlegging selv om de ikke deltar i selve søket».

En fra FORF sier det slik;

«(...) I mange distrikt er FORF mye mer delaktige enn vi er i Agder. Vi sitter på mye kompetanse og den kompetansen bør bli brukt. Den vil forsvinne hvis ikke og på sikt vil vi kanskje ikke klare å utdanne nye aksjonsledere fordi man ikke ser behovet for det eller at noen er motivert for det»

Flere av deltakerne både i FORF Agder og politiet melder at de ønsker, og at det er behov for, mer felles

øving og trening sammen. Også polititjenestepersoner ønsker mer samtrening med FORF og at det settes av arbeidstid til dette som ikke går utover ellers øremerket treningstid.

LÆRINGS-PUNKTER

- LRS Agder bør aktivt fremme og styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner for å utnytte deres kompetanse og erfaring fullt ut i søksplanleggingen og gjennomføringen av redningsoperasjoner.
- LRS Agder bør revurdere eksisterende retningslinjer og planverk for søk etter savnede personer for å sikre tydeligere inkludering av frivillige organisasjoner i søksplanleggingen og gjennomføringen av redningsoppdrag.
- Det bør prioriteres å sette av mer tid til samtrening mellom politiet, LRS Agder og frivillige organisasjoner slik at alle parter kan øve sammen og bli bedre rustet til å håndtere fremtidige redningsoperasjoner.

5.10 Felles situasjonsforståelse

Flere punkter i denne evalueringen tar opp utfordringene knyttet det å oppnå felles situasjonsforståelse. Her følger noen av de mest sentrale utfordringene:

Tekniske hjelpemidler: En tydelig utfordring som flere har påpekt, er bruken av tekniske hjelpemidler som digitale kartverktøy og en felles aksjonslogg. Videre har strukturen og tilgjengeligheten av samband, inkludert mangelen på felles talegrupper og bruken av separate kanaler i FORF, blitt pekt på som utfordrende. Lokale forhold, som problemer med dekning på telefon og nødnett samt nettkapasitet, har også påvirket aksjonen når ressurspådraget ble omfattende.

Informasjonsflyt: Oppbyggingen av ILKO har blitt oppfattet som utfordrende av flere, da med hensyn til egnethet og struktur av lokalene. Kapasitetsutfordringer har tidvis ført til samtidig tilstedeværelse av fem KO: ILKO politi, KO Sivilforsvar/HV, RKH KO, NFS KO og NRH KO. Denne organiseringen har skapt utfordringer med informasjonsflyt, inkludert intensjonen bak søksplaner og mangelen på et tilfredsstillende system for avrapportering etter søk. Det er også pekt på kapasitetsutfordringer hos nøkkelpersoner som IL, da IL til tider har vært utilgjengelig i forbindelse med mediebrifer og andre oppgaver. Flere tilbakemeldinger indikerer behovet for mer strukturerte og hyppigere statusmøter og SITRAPer på både taktisk og operasjonelt nivå. *Håndbok for redningstjenesten* kap. 9.1 anbefaler statusmøter på faste intervaller i ILKO der hovedpunkter formidles LRS og HRS.

Begrepsbruk og erfaringsnivå: Felles situasjonsforståelse blir utfordret av tilsynelatende uenighet om begrepsbruk HRS og LRS angående faser (nød, beredskap, usikkerhet og prioritet i PO), videre indikeres at ILKO og LRS har liten erfaring og kunnskap om formell søksplanlegging. Dette kan skyldes en manglende forståelse for og bruk av terminologi. Dette underbygges av bruken av ulike logg- og støttesystemer som gjør det vanskelig å oppnå felles situasjonsforståelse rundt faser dersom situasjonsforståelse ikke blir kommunisert tydelig.

Manglende planverk rundt rollen som luftkoordinator: Mangelen på et tydelig planverk rundt rollen som luftkoordinator utfordrer både på taktisk og operasjonelt nivå, da det kan oppstå usikkerhet om ansvarsområder og hva slike ansvarsområder eventuelt innebærer.

Samarbeid ETF-KO og ILKO: Det har blitt pekt på problemer i samspillet mellom ETF-KO og ILKO grunnet av ulik bruk av fagspråk og forskjellig kjennskap til søksmodeller. For å oppnå felles situasjons-

forståelse kreves felles forståelse av begreper, kjennskap til planverk og metoder. En politiansatt uttrykker følgende:

«Inntrykket mitt er at etterforsknings-ko ikke har tilstrekkelig kunnskap om søksarbeid og prioriterer derfor ikke riktig informasjon først.»

En annen påpeker dårlig informasjonsflyt mellom operative polititjenestepersoner og etterforskning. I denne hendelsen ble dette delvis løst ved å sende en etterforsker til KO. Videre bruker ILKO og etterforskere forskjellige primære dataverktøy.

For å sikre god felles situasjonsforståelse, er det viktig å identifisere og adressere de ulike utfordringene som kan oppstå. Dette innebærer å aktivt håndtere tekniske hindringer, forbedre planverk og prosedyrer for samarbeid mellom ulike enheter.

LÆRINGSPUNKTER

- Flere av de tidligere nevnte læringspunktene vil bidra til bedre situasjonsforståelse, inkludert definerte statusmøter, behov for felles digitale verktøy og retningslinjer for luftkoordinator.
- Organiseringen av ILKO må prioritere tilrettelegging for å sikre god informasjonsflyt på både taktisk og operasjonelt nivå.
- Alle involverte aktører bør være kjent med fagterminologi og søksmetodikk i henhold til veiledere og planverk.

KAPITTEL 6: REFLEKSJONER

Dette kapitlet reiser problemstillinger og tematikk som evalueringsgruppen er blitt oppmerksomme på i arbeidet med evalueringen, men som ikke nødvendigvis har kommet frem i det innhentede datamaterialet eller har direkte sammenheng med den spesifikke redningsaksjonen og mandat. Ut fra gjeldende tema, vil enkelte anbefalinger bli gitt.

Veiledere og planverk

Hovedredningssentralen oppfordrer til harmonisering av planverk for redningstjenesten i politidistriktene over hele landet. Evalueringen peker på at veilederen for søk etter savnet person på land ikke er tilstrekkelig implementert i planverket, verken hos lokale redningssentral Agder eller hos hovedredningssentralen. En del av utfordringen kan ligge i måten dokumentet er presentert på, nettopp som en veileder.

Nasjonal veileder for redningstjenesten ved søk etter savnet person på land klassifiseres som et nivå 3-dokument, ifølge Håndbok for redningstjenesten. Dokumenter på nivå 3 anses som sentrale for utførelsen av en spesifikk type innsats, og det kan være gyldig for kun en eller noen få aktører i redningstjenesten. Likevel er det uklart om aktørene i redningstjenesten er pålagt å følge et nivå 3-dokument.

En klarere kommunikasjon omkring kravene knyttet til nasjonale veiledere for redningstjeneste og nivå 3-dokumenter er nødvendig for å sikre en enhetlig implementering av veiledere og planverk på tvers av redningssentralene og politidistriktene.

Videre ønsker Hovedredningssentralen harmonisering og kvalitetssikring av planverk for søk etter savnet person hos lokale redningssentraler over hele landet, samt med HRS. Spesifikke eksempler fra denne evalueringen nevnes:

- Det er ulik bruk av hastegrad mellom HRS og LRS. Hastegrad har ikke nødvendigvis direkte føringer for ressursetting, men er en viktig del av felles situasjonsforståelse. Harmonisering av begrep og deres bruk bør gjennomføres i de rettmessige planverk.
- Det anbefales også å oppdatere eget planverk for LRS for å støtte operasjonssentralen bedre og harmonisere med annet planverk i redningstjenesten, herunder om flere tiltak bør knyttes til planverk.
- Det foreslås å vurdere om nasjonale retningslinjer og veiledere bør tydeliggjøres ved ordlyden og vurderingen av IPP og LKP.
- Planverk bør beskrive hvordan etterretning formidles til søksplanleggere, og videre beskrive på hvilken måte etterretning vil kunne bidra til vurdering av hvordan kategori, LPB og avstandssirkler bør utredes.

Samlet sett indikerer disse punktene behovet for bedre samarbeid, koordinering og harmonisering av planverk innen redningstjenesten for å sikre en mer effektiv og koordinert respons på redningsoperasjoner.

Varsling

Når politiet mottar melding om en mulig redningsaksjon, gjennomfører de flere vurderinger og tiltak. Evalueringen har fremhevet viktigheten av å varsle HRS uten forsinkelse ved mulige redningsaksjoner i henhold til *Organisasjonsplan for redningstjenesten*. Dette er avgjørende for å unngå tidstap i starten av en hendelse. Hvorvidt en potensiell hendelse blir ansett som en aktiv redningsaksjon avgjøres av vakthavende redningssleder på HRS i samråd med LRS.

Ved evaluering av varsling fokuseres det ofte på tidspunktet når LRS mottok meldingen sammenlignet med når HRS ble varslet. Det er viktig å merke seg at tidspunktet for varsling ikke nødvendigvis bestemmer

hvilke tiltak som iverksettes, men det gir en indikasjon på effektiviteten i kommunikasjonen. Ved vurdering av en redningsaksjon er det avgjørende å vurdere hele tidslinjen, inkludert når den savnede sist ble sett eller når hendelsen inntraff, for å få en fullstendig forståelse og grunnlag for tiltak. En grundig vurdering av hele tidslinjen er essensiell både ved oppstart, under aksjonen og i evalueringer i etterkant.

Nivå på hendelse

Nivå på hendelser er en måte å kategorisere redningsaksjoner etter potensielt omfang. "Nivå 1 - Redningsoppdrag" refererer til ordinære redningsoppdrag, mens "Nivå 2 - Alvorlig hendelse" indikerer oppdrag der det kan være et stort antall skadde, en kompleks redningsoperasjon eller en hendelse som vil kreve bistand utover egne ressurser på vakt i området. Beslutningen om hvilket nivå en hendelse tildeles, påvirker hvilke ressurser og støtte som blir dedikert til aksjonen. Evalueringen viser at det var mangelfull synliggjøring av nivåsettingen mellom HRS og LRS.

Ut fra definisjon av nivåer vil for eksempel søket etter kun én savnet person i utgangspunktet være klassifisert som et nivå 1-oppdrag. I redningstjenesten representerer en nivå 1-hendelse, med kategori søk etter en savnet person, en hendelse hvor det typisk ikke er nødvendig å etablere stab hos LRS eller kalle inn Redningsledelsen på HRS. Imidlertid var søket etter Torjus ekstraordinært med tanke på omfanget av søksressurser og oppmerksomhet fra media. Med tanke på antallet aktive mannskaper involvert i søket, har aksjonen et ressursbehov som er mer sammenlignbart med en Nivå 3 - katastrofehendelse. Spesifikt, når vi ser på antall luftressurser involvert, herav seks helikoptre fra fire ulike organisasjoner (Redningshelikopter, Helitrans, Politihelikopter, Forsvarets Bell-maskin) og et stort antall droner, er dette sammenlignbart med hendelser på nivå 3, for eksempel redningsaksjonen ved kvikkleireskredet på Gjerdrum.

Alvorlighetsgraden og konsekvenspotensialet er innledningsvis avgjørende for å fastslå hvilket nivå en redningsaksjon plasseres på. Videre bør både det umiddelbare alvoret i situasjonen og de potensielle konsekvensene på lang sikt vurderes fortløpende når man avgjør hvilket nivå aksjonen bør ligge på. Dette er spesielt viktig når det gjelder å mobilisere og koordinere ressurser på tvers av ulike organisatoriske enheter. Omfanget av aksjonen og varigheten av søket bør være sentrale faktorer som påvirker beslutningen om nivåsetting og spesifikt behov for å kalle inn hele eller deler av redningsledelsen eller etablere stab hos LRS. Nivåsetting og tilhørende tiltak må vurderes også underveis i en aksjon.

Gjennom systematiske vurderinger av både alvorlighetsgraden, omfanget og varigheten av situasjonen, kan man sikre at riktig beslutning tas med tanke på ressursallokering og ledelsesstruktur, noe som er avgjørende for å sikre en effektiv og koordinert respons på redningsoperasjoner.

Organisering av KO

Organiseringen av KO er en kritisk faktor i håndteringen av søk etter savnede personer. Det er evalueringsgruppens inntrykk at medlemsorganisasjonene av FORF er de som har implementert veilederne mest grundig i sitt planverk, og de er også ledende når det gjelder opplæring og kurs innen feltet.

Flere tilbakemeldinger fra FORF peker imidlertid på manglende involvering i KO-arbeidet. I flere politidistrikter har FORF en betydelig rolle i planleggingen av selve søket og en sentral rolle i primær KO. Selv om disse tilbakemeldingene var mest fremtredende fra personell tilhørende nærliggende politidistrikter i denne evalueringen, er det likevel Hovedredningssentralens anbefaling at KO-organiseringen streber etter standardisering på tvers av politidistriktene. Det anbefales også at man i denne organiseringen utnytter tilgjengelig fagkompetanse på en mest mulig hensiktsmessig måte.

Etterforskningsarbeidet

En problemstilling som tas opp er forholdet mellom FSI, etterforskning, etterretning og deres plass i redningstjenesten. Det påpekes at det kan være utfordringer knyttet til begrepsforståelse og kunnskap om søk-

sarbeid i redningstjenesten, noe som kan påvirke prioriteringen av informasjon og samarbeidet mellom enhetene.

Etterforskningsarbeidet har sine egne innsatsfaktorer og nødvendigheter. Dette arbeidet vil normalt styrke en redningsaksjon i form av etterretning og arbeidskraft, samtidig vil det være behov for å sikre at dette arbeidet ikke belaster redningsaksjonen negativt i form av fokus og merbelastning.

Savnetprofil og fallgruver

En av fallgruvene som er identifisert i *Nasjonal veileder for søk etter savnede personer på land*, er knyttet til begrepet "Savnet kategori" og en overvektig bruk av statistikk. Spesifikt for barn er kategoriseringen av savnede personer tydelig avgrenset, men samtidig kan profilene til barn variere betydelig, avhengig av deres daglige rutiner og vaner.

For eksempel viser boken *Lost Person Behavior* til at barn i alderen 7-9 år kan ha et søkeområde som er opptil 400% større enn avstandene de vanligvis beveger seg fra hjemmet i hverdagen. Veilederen understreker at hvis det foreligger spesifikk informasjon om den savnedes adferd, bør dette vektlegges mer enn den generelle statistikken som presenteres i søkmodellen.

Dersom man plasserer en savnet person i en gitt kategori (for eksempel: «barn 7-9 år») kan en samtidig se på kjennetegn for andre kategorier slik som «turgåer» eller «jeger» dersom det er relevant.

Det er viktig å sikre kvaliteten på savnede personers profiler i forhold til søkmodellen for fremtidige aksjoner. Dette inkluderer spesielt å ta hensyn til barns daglige bevegelsesmønstre, som kan påvirke omfanget av søket betydelig.

Taktisk modell / sykkelhjulmodellen

Når vi vurderer bruk av Sykkelhjulmodellen i redningsoperasjoner, er det viktig å være klar over potensielle fallgruver og begrensninger, til tross for dens nyttige struktur for organisering av søk- og redningsinnsats.

En av fallgruvene er risikoen knyttet til for rigid implementering av modellen og at den følges slavisk uten tilstrekkelig tilpasning til den faktiske situasjonen. Dette kan resultere i søk basert på etablerte mønstre uten at man vurderer andre relevante faktorer eller verktøy som kan føre til mer effektive søkemetoder.

Å tenke systematisk og kvalitetssikre søksplaner krever overskudd og dybdekunnskap om den valgte taktiske modellen og verktøyene som brukes. Det er også viktig å være bevisst på hva man søker etter og å sammenligne dette med hvor det er sannsynlighet for overlevelse på et gitt tidspunkt og i en gitt fase av aksjonen.

For eksempel vil det under et sjøsøk være naturlig å fokusere på holmer og skjær etter hvert som tiden går, da dette kan være det eneste miljøet der den savnede fortsatt kan være i live. På land er dette imidlertid ikke like enkelt å kategorisere, men for å optimalisere søket er det viktig å være bevisst på hva man søker etter i hvilken sektor og til hvilken tid.

I søk etter savnede ifm. tur og fritidsaktivitet er det to hypoteser som dominerer: Enten ligger den savnede skadet eller står fast i terrenget, alternativt så er personen i bevegelse. Hypotesenes sannsynlighet kan endre seg over tid, og da bør søket justeres i henhold til dette. På et tidspunkt ut i en aksjon ville det eksempelvis være nødvendig å vurdere om personen, dersom vedkommende tidlig ble liggende i terrenget, har noen sjanse for overlevelse. Søket vil da følgelig måtte justeres deretter.

I den aktuelle redningsaksjonen er det gitt tilbakemeldinger på at søket ble repetert inn mot senter, spesielt etter innspill fra formell søksplanleggingsgruppe. Terrenget var utfordrende, og man kunne ikke være sikker på kvaliteten av søket, spesielt under vilkår av at personen ikke kan gjøre rede for seg. Videre utover i en slik

aksjon vil det kunne være hensiktsmessig å rette søket lenger ut, gitt at det er størst sjanse for overlevelse ved at personen er bevisst eller sist var bevisst etter bevegelse ut fra IPP. Ledelse av en redningsaksjon bør tilstrebe at søket rettes mot der overlevelseshraten er størst til gitte tidsfaser, spesielt om det er begrenset dekning med ressurser.

Ovennevnte belyser også behovet for riktig tempo i søket. Søk etter savnede barn er tidskrisiske aksjoner, der tidlig fase er av størst betydning. Det er avgjørende å dekke så mye terreng som mulig i den fasen man antar at den savnede fortsatt er bevisst og i stand til å gjøre seg til kjenne.

Tilbakemeldinger og data fra det aktuelle søket viser at enkelte sektorer, som for eksempel 25 %-sektoren, ble søkt gjentatte ganger, mens andre, som 50–75 %-sektoren, ble mangelfullt dekket, til tross for at sjansen for å finne den savnede er lik prosentvis. Dette eksemplifiseres etter innspill fra formell søksplanleggingsgruppe der søksmannskaper ga tilbakemelding om at de følte «de startet på ny». I etterkant, gitt det høye antall søksressurser som ble meldt inn tidlig i søket, kunne et grovsøk gjennom hele 75 % sektoren ha vært gjennomført på et tidligere tidspunkt dersom ressursene hadde blitt disponert annerledes.

På et tidspunkt ut i en slik aksjon ville det være hensiktsmessig å dreie søket bort fra 25%-sektoren, tatt i betraktning sannsynlighet for overlevelse hvis den savnede fortsatt befinner seg i dette området. I stedet bør en vurdere å rette søket utover fra IPP for å øke sannsynligheten for å finne den savnede ved større sjanse for overlevelse. Dette var ikke utslagsgivende for utfallet av den spesifikke aksjonen evaluert, men illustrerer betydningen av tempo og arealdekning tilpasset tidsforløpet i en redningsaksjon.

Antatt overlevelsessevne

I en aksjon blir alltid den savnedes overlevelsessevne vurdert, og denne vurderingen er med på å bestemme hvor lenge et søk skal pågå som en redningsaksjon. Videre vil den nødstedtes tilstand ha mye å si for hva man søker etter, spesielt gitt hypotesen «den savnede har gått seg bort». Avgjørende for hvordan søket utføres og ressursettes, er nødvendigvis ikke overlevelsessevne, men heller når det begynner å bli farlig for den savnede. For savnet-profil «barn» vil dette punktet komme mye tidligere enn ved søk etter voksen person, men sett i lys av andre profiler vil dette være en premissleverandør for hvordan man setter tempo i aksjonen. Sannsynlighet for å finne en person som kan gjøre rede for seg og oppsøker hjelp, samt kommende forhold som lys og temperatur, bør tas tidlig inn i vurdering når en nivå- og ressurssetter en redningsaksjon.

Oppsummering refleksjoner

I dette kapittelet har evalueringsgruppen identifisert flere utfordrende tema som har blitt tydelige gjennom arbeidet med evalueringen, men som nødvendigvis ikke er direkte knyttet til denne ene aksjonen. Denne identifiseringen har bidratt til refleksjoner rundt ulike aspekter ved redningsaksjonen og organiseringen av redningstjenesten.

Vår gjennomgang av veiledere og planverk understreker behovet for forbedret implementering og harmonisering av retningslinjer, spesielt når det gjelder søk etter savnede personer på land. Det er rom for forbedringer når det gjelder koordinering og samarbeid mellom ulike LRSer og samtidig HRS, i tillegg behov for oppdatering av planverk for å bedre støtte operasjonssentralene og sikre en mer effektiv respons på redningsaksjoner.

Drøftingen understreker:

- Viktigheten av å nøye vurdere alvorligheten og potensielle konsekvenser av en hendelse når vi bestemmer hvilket nivå redningsaksjonen skal ligge på. Dette krever en analyse av omfanget og varigheten av situasjonen samt kontinuerlig vurdering av ressursbehovet og ledelsesstrukturen.
- Behovet for standardisering av innsatsleder KO i en redningsaksjon på tvers av politidistriktene og optimal utnyttelse av fagkompetanse i planleggingen av søk etter savnede personer.

- Viktigheten av å identifisere potensielle fallgruver knyttet til profilen til den savnede og bruken av taktiske modeller som Sykkelhjulmodellen. Søket etter savnede personer må jevnlig vurderes tilpasses i tråd med den faktiske situasjonen og den savnedes profil.
- Betydningen av tempo i søket bør vektlegges mer, spesielt i tidlige faser der det er avgjørende å dekke så mye terreng som mulig. Dette kombineres med viktigheten av å vurdere den savnedes overlevelsessevne og tilpasse søket deretter.

Samlet sett peker disse refleksjonene på behovet for bedre samarbeid, koordinering og harmonisering av planverk innen redningstjenesten nasjonalt for å sikre en mer effektiv og koordinert respons på redningssoperasjoner. Disse anbefalingene vil forhåpentligvis bidra til å styrke redningstjenestens evne til å håndtere fremtidige redningsaksjoner på en mer effektiv måte.

KAPITTEL 7: REFERANSER

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (2018). *Metodehefte: Evaluering av øvelser*.

Eid, J., & Johnsen, B. H. (2005). *Operativ psykologi*. Bergen: Fagbokforlaget

Endsley, M. R. (2015). Situation awareness: Operationally necessary and scientifically grounded. *Cognition, Technology & Work*, 17(2), 163-167

Endsley, M. R. (1995). Measurement of Situation Awareness in Dynamic Systems. *Human Factors*, 37(1)

Hovedredningssentralen (2022). *Nasjonal veileder for redningstjenesten ved søk etter savnet person på land*. 2. utg.

Justis- og beredskapsdepartementet (2018). *Håndbok for redningstjenesten*.

Hovedredningssentralen (2018). *Nasjonal veileder for planverk og samvirke i redningstjenesten*.

Politidirektoratet (2020). *Politiets beredskapssystem del I: Retningslinjer for politiets beredskap*.

Meld. St. 10 (2016-2017). *Risiko i et trygt samfunn*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-10-20162017/id2523238/?ch=4>

VEDLEGG

Vedlegg 1: Mandat evaluering SAR aksjon 2023-S-4563 (1/2)

Hovedredningsentralen

Vår saksbehandler
A. Bull & A. Ingsøy

Vår dato
16.11.2023

Vår referanse

Deres dato Deres referanse

Hovedredningsentralen

Mandat evaluering SAR aksjon 2023-S-4563

Bakgrunn

Agder lokale redningsentral (LRS) avsluttet tirsdag 17.10.23 den mest omfattende leteaksjonen i distriktet på mange år. Det ble benyttet svært mye ressurser med opptil 1500 mannskaper fra offentlige etater, organiserte frivillige og uorganiserte frivillige. I tillegg deltok flere helikopter- og dronerressurser. Dessverre endte leteaksjonen med at den savnede gutten på 7 år ble funnet omkommet etter 50 timer.

Agder LRS har forespurt Hovedredningsentralen i Sør-Norge om å evaluere redningsaksjonen. Hovedredningsentralens hensikt er å bruke erfaringene for å se på om system og metode kan videreutvikles og forbedres med bakgrunn i denne konkrete aksjonen.

Involvert personell

Kristin Lundheim, Andreas Ingsøy og Andreas Bull evaluerer hendelsen på vegne av HRS. Kommunikasjonsrådgiver Anja Bakken bistår med tekst og gjennomlesing ved anledning.

Formål

Formålet med evalueringen er å bidra til læring og identifisering av behov for endringer i et systemperspektiv - ikke bare på distriktsnivå, men også i et nasjonalt perspektiv.

Evalueringen skal gjennomgå oppdragsløsningen på systemnivå opp mot foreliggende veiledere. Videre skal evalueringen ta for seg LRS planverk for søk etter savnet person i redningstjenesten og hvordan denne korrelerer med nasjonal veileder og håndbok for redningstjenesten.

Postadresse Postboks 1016 8001 Bode	Telefon avd. Bode (+47) 75559300 (Aksjoner/henv.) (+47) 75559303 (Økonomi)	Telefon avd. Sola (+47) 51646000 (Aksjoner/henv.) (+47) 51646083 (Økonomi)	E-post post@hovedredningsentralen.no	Foretaksregisteret 971 390 425
--	---	---	--	--

Vedlegg 1: Mandat evaluering SAR aksjon 2023-S-4563 (2/2)

Med systemnivå menes redningstjenesten som system. Datamateriale innhentes fra operasjonelt nivå, og lederfunksjoner på taktisk nivå.

Avgrensing

Evalueringen skal som ha fokus på redningstjenesten som system. Det vil være formålstjenlig å innhente datamateriale begrenset til ledernivå for de involverte og det skal derfor ikke gjøres datainnsamling for enkeltmannskaper på taktisk nivå.

Vedlegg 2: Skjema for erfaringslæring (1/4)

VEDLEGG 4

ERFARINGSLÆRING ETTER HENDELSER OG ØVELSER

Denne malen kan være hensiktsmessig til evaluering av fullskaløvelser eller spilløvelser, eventuelt reelle hendelser – og kan brukes ved en umiddelbar gjennomgang etter **øvelser og hendelser** enten til å evaluere deler av eller hele øvelsen/hendelsen.

Malen er basert på Fylkesmannen i Vestfold sine maler for evaluering av øvelser og hendelser.

[Navn på hendelse/øvelse]

[Navn på evaluerende virksomhet]

Hendelse

Øvelse

Navn på hendelse/øvelse	
Tid og sted:	
Referent:	

Deltakere i evalueringen:

Navn	Funksjon og virksomhet	Rolle under hendelsen/øvelse

SITUASJONSBEKRIVELSE

1. Hva har skjedd?

- Beskriv i korte trekk hva som har skjedd.
- Beskriv kort konvekvenser av hendelsen.

Vedlegg 2: Skjema for erfaringslæring (2/4)

2. Hvilke tiltak ble iverksatt?

- *Beskriv kort i punkter.*

3. Hvilke aktører var involvert i hendelsen eller øvelsen?

- *Beskriv kort hvem virksomheten samarbeidet med under hendelsen/øvelsen. Dette kan for eksempel være politiet, brann- og redningstjeneste, andre kommuner, Fylkesmannen, Kystverket, andre myndighetsorganer, Sivilforsvaret, Røde Kors eller andre frivillige beredskapsorganisasjoner, Fylkeskommunen, næringsliv, m.fl.*

UMIDDELBARE ERFARINGSPUNKTER

4. Målt opp mot ansvarsområder: Hva fungerte bra og mindre bra under krisehåndteringen?

Ansvarsområder	Hva fungerte bra?	Hva fungerte mindre bra?
Mottak og håndtering av meldinger: <ul style="list-style-type: none"> - Loggføring/dokumentasjon - Ble det foretatt en situasjonsvurdering? 		
Varsling: <ul style="list-style-type: none"> - Internt i virksomheten - Eksternt til andre involverte - Gjort iht. beredskapsplanen? 		
Organisering og gjennomføring av krisehåndteringen: <ul style="list-style-type: none"> - Fordeling av ansvar og roller - Tilgang på ressurser, folk og utstyr - Egnethet av lokaler 		

Vedlegg 2: Skjema for erfaringslæring (3/4)

[Navn på hendelse/øvelse]

[Navn på evaluerende virksomhet]

Ansvarsområder	Hva fungerte bra?	Hva fungerte mindre bra?
Samarbeid: - Samarbeid med eksterne aktører		
Kommunikasjon: - Internt i kommunen/ virksomheten - Med myndigheter og samarbeidspartnere - Med befolkning/allmenheten - Med berørte og pårørende		
Mediehåndtering: - Utforming av budskap og talsperson - Aviser, radio, tv - Sosiale medier - Pressekonferanse - Annet		
Ivaretagelse av berørte og pårørende: Gjennom f.eks. evakuert- og pårørendesenter og tilrettelegging for samling av berørte og pårørende.		
Helse, miljø og sikkerhet: For egne ansatte, samt evt. engasjerte ressurser.		

Vedlegg 2: Skjema for erfaringslæring (4/4)

VIDERE OPPFØLGING

5. Hvilke umiddelbare tiltak bør iverksettes etter hendelsen?

Umiddelbare tiltak	Hvem følger opp tiltaket?	Når?

6. Vurder videre følgende spørsmål:

Er det behov for å:	Hvis ja, hvordan?
tydeliggjøre eller gjøre endringer med hensyn til ansvar, roller og samarbeid ved (denne type) uønskede hendelse?	
gjøre endringer i overordnede styringsdokumenter for samfunnssikkerhet og beredskap?	
oppdatere risiko- og sårbarhetsanalyser?	
iverksette andre forebyggende tiltak?	
endre planverket?	
oppdatere øvelsesplan?	
styrke tilgangen på relevante ressurser for å håndtere denne type hendelse?	
styrke samarbeidet med andre virksomheter?	
gjøre en mer omfattende evaluering av hendelsen?	

7. Andre forhold som ønskes tatt opp/fulgt opp?

• *Beskriv kort.*

Vedlegg 3: SAR-rapport for LRS (1/2)

Rapport til erfaringsdatabasen

HRS-ID
2023-S-4563

LRS SAR-Rapport

Rapporterende enhet LRS Agder	Rapport nr. 206794	Rapport godkjent av	Rapport godkjent dato/tid
Koordinator Agder LRS	Hendelsestype Søk etter Savnet Person	Hvor Heddand gård, Lindesnes kommune	Objekt Gutt 7 år, borte på tur

SAR-Rapport	
Rapporttype	
Rapporttype	Standard rapport
Varsling	
Når kom første varsel til LRS?	
Hvem varslet LRS?	
Aksjon start	
Aksjon avsluttet	
Har du kommentarer til varsling eller aksjonsstart?	
Informasjon om person(er)	
Person(er) bekreftet involvert	Ja
Antallgruppe	
Lokalkunnskap til aktuelt terreng	
Aktivitet	
Annen relevant informasjon om person/gruppe	
Informasjon om terreng/omgivelser	
Terrengtype	
Gjennomføring	
Ble det organisert søk etter bekreftet person(er)?	
Funn/ikke funn informasjon	
Beskriv kort - Søk (Sjø/Land) / LRS tiltak (land) / Bistand til HRS (Sjø, Luft)	
Ressurser	
Fikk innkalte ressurser matservering?	
Offentlige	
FORF som ressurs	
Andre frivillige	
Private aktører	
Kunne andre ressurser vært benyttet?	
Mobilsporing effekt	

Rapporten er - Unntatt offentlighet - iht. Offentleglov §13, 1.ledd, jfr. Forvaltningslov §13, 1. ledd, nr. 1 og 2

Utskrevet 2024-06-07 13:57 av HRSS Andreas Ingsøy (HRS)

Vedlegg 3: SAR-rapport for LRS (2/2)

Momenter relatert til planprosess	
Var det spesielle utfordringer i forbindelse med planleggingen?	
Betydning av etterretning	
Kunne total søk og redningstid vært redusert?	
Ble det registrert kritiske uønskede hendelser med tanke på Helse Miljø og Sikkerhet?	
Er det behov for oppdatering eller forbedring av planverket?	
Hendelsen gikk over flere dager	
Momenter relatert til ansvarsprinsippet	
Ble LRS styrket med politifunksjoner?	
Ble LRS styrket med redningsledelse?	
Momenter relatert til samvirkeprinsippet	
Ble det avdekket utfordringer med samband/kommunikasjon?	
Ble det gjennomført debrief på stedet?	
Anbefales en egen oppfølgende debrief på aksjonen?	
Er det/blir det skrevet annen evalueringsrapport etter aksjonen?	
Er det avdekket samvirkeutfordringer mellom Innsatsleder/LRS/HRS?	
Ble det avdekket samvirkeutfordringer under redningsinnsatsen?	
Er det meldt tap eller skade?	
Oppfølging	
Krever oppfølging fra HRS	
Krever oppfølging internt i LRS	
Kommentarer	
Utfyllende redegjørelse fra OPL/IL	

Rapporten er - Unntatt offentlighet - iht. Offentleglov §13, 1.ledd, jfr. Forvaltningslov §13, 1. ledd, nr. 1 og 2

Utskrevet 2024-06-07 13:57 av HRSS Andreas Ingsøy (HRS)

Vedlegg 4: AR-rapport for frivillige organisasjoner (1/1)

Rapport til erfaringsdatabasen

HRS-ID
2023-S-4563

RKH Avdelingsrapport

Rapporterende enhet RKH Agder	Rapport nr. 206795	Rapport godkjent av	Rapport godkjent dato/tid
Koordinator Agder LRS	Hendelsestype Søk etter Savnet Person	Hvor Heddand gård, Lindesnes kommune	Objekt Gutt 7 år, borte på tur

RKH Avdelingsrapport	
Basisinformasjon	
Type rapport	Avdelingsrapport
Utkallingstidspunkt	
Kom avdelingen frem til fremmøtested?	
Avdelingen ble dimmitert	
Forbedringsmomenter	
Varsling	
Organisering på depot før utrykning	
Uttransport til skadested/søksområde	
KO-arbeid	
Gjennomføring av søk etc	
Avslutning av aksjonen	
Anbefaler du spesiell oppfølging av personell etter aksjonen	
Opplæring av personell	
Utstyr	
Kommunikasjon/Samband	
Aksjonsledelse	
Varsling	
Varslingsmetode	
Ressursbruk	
Oppfølging	
Krever aksjonen spesiell oppfølging?	
Oppsummering av oppdraget	
Utfyllende kommentar	
Vedlikehold av rapport	
Er rapporten feilregistrert?	

Rapporten er - Unntatt offentlighet - iht. Offentleglov §13, 1.ledd, jfr. Forvaltningslov §13, 1. ledd, nr. 1 og 2

Utskrevet 2024-06-07 14:00 av HRSS Andreas Ingsøy (HRS)

Vedlegg 5: SAR-rapport for Sivilforsvaret (1/2)

Rapport til erfaringsdatabasen

HRS-ID
2023-S-4563

SFD Sar-Rapport

Rapporterende enhet Vest-Agder SFD	Rapport nr. 206796	Rapport godkjent av	Rapport godkjent dato/tid
Koordinator Agder LRS	Hendelsestype Søk etter Savnet Person	Hvor Heddann gård, Lindesnes kommune	Objekt Gutt 7 år, borte på tur

Sivilforsvarets SAR-Rapport	
Rapport Nr.	
Varslet tidspunkt	
Operativ tidspunkt (Klar til innsats)	
Operativ innsats slutt	
Innsats avsluttet	
Var innsatsen akutt?	
Ble Sivilforsvarets ressurser brukt?	
Forhåndsvarslet?	
Ressursbruk	
Antall timer tjenestepliktige	
Antall ansatte timer	
Om oppdraget	
Beskriv oppdraget	
Sted	
Oppdraget utført ihht til bistandsanmodning	
Bistandsanmoder	
Andre deltakere i innsatsen	
Helse miljø og sikkerhet	
Skade på eget personell?	
Erfaringer og læringspunkter	
Erfaringspunkter	
Kompetansepunkter	
Kommentarer ihht materiell	
Kommentarer ihht personell	
Andre kommentarer til innsatsen	

Rapporten er - Unntatt offentlighet - iht. Offentleglov §13, 1.ledd, jfr. Forvaltningslov §13, 1. ledd, nr. 1 og 2

Utskrevet 2024-06-07 14:04 av HRSS Andreas Ingsøy (HRS)

Vedlegg 5: SAR-rapport for Sivilforsvaret (2/2)

Oppfølging	
Krever aksjonen oppfølging?	

Rapporten er - Unntatt offentlighet - iht. Offentleglov §13, 1.ledd, jfr. Forvaltningslov §13, 1. ledd, nr. 1 og 2

Utskrevet 2024-06-07 14:04 av HRSS Andreas Ingsøy (HRS)

Hovedredningsentralen
Torvgata 2, 8006 Bodø
post@hovedredningsentralen.no

Hovedredningsentralen